

Prečišćeni tekst Zakona o klimatskim promjenama obuhvata sljedeće propise:

1. Zakon o klimatskim promjenama ("Službeni list Crne Gore", br. 149/25 od 17.12.2025),
2. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o klimatskim promjenama ("Službeni list Crne Gore", br. 070/26 od 20.05.2026), u kojima je naznačen njihov dan stupanja na snagu.

ZAKON

O KLIMATSKIM PROMJENAMA

("Službeni list Crne Gore", br. 149/25 od 17.12.2025, 070/26 od 20.05.2026)

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovim zakonom uređuju se zaštita od negativnih uticaja od klimatskih promjena, smanjivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte, zaštita ozonskog omotača i druga pitanja koja se odnose na klimatske promjene.

Načela zaštite od klimatskih promjena

Član 2

Zaštita od negativnih uticaja klimatskih promjena sprovodi se smanjivanjem emisija gasova sa efektom staklene bašte do naučno utvrđenog neophodnog nivoa i preduzimanjem odgovarajućih mjera adaptacije, na isplativ i ekonomski efikasan način, u skladu sa ovim zakonom.

Zaštita ozonskog omotača sprovodi se preduzimanjem preventivnih mjera radi kontrolisanja emisija supstanci koje ga oštećuju, a sa konačnim ciljem njihovog eliminisanja u skladu sa naučnim saznanjima, tehničko-ekonomskim uslovima i razvojnim potrebama.

Ublažavanje klimatskih promjena, prilagođavanje na klimatske promjene i zaštita ozonskog omotača, u svrhu održivog razvoja, temelji se na načelima zaštite životne sredine, smanjenju rizika od katastrofa, kao i rješenjima zasnovanim na prirodi, a baziranim na rodno odgovornim procjenama rizika i zahtjevima međunarodnog prava.

Mjere koje se preduzimaju radi ublažavanja klimatskih promjena, prilagođavanja na klimatske promjene i zaštite ozonskog omotača ne smiju da ugroze ostale segmente životne sredine.

Klimatska neutralnost

Član 3

Dugoročni klimatski cilj Crne Gore je postizanje klimatske neutralnosti do 2050. godine kojom se želi ostvariti dugoročni temperaturni cilj utvrđen u članu 2 stav 1 tačka (a) Pariskog sporazuma i postizanje napretka u ostvarenju globalnog cilja prilagođavanja utvrđenog u članu 7 Pariskog sporazuma.

Ukupne emisije svih gasova s efektom staklene bašte iz svih sektora moraju biti uravnotežene sa svim ponorima gasova s efektom staklene bašte u Crnoj Gori najkasnije do 2050. godine, radi postizanja nultog neto nivoa, a nakon toga preduzimaće se mjere u cilju postizanja negativnih emisija.

Crna Gora preduzima potrebne mjere kako bi se omogućilo postizanje cilja klimatske neutralnosti, uzimajući u obzir značaj promovisanja pravednosti i solidarnosti i troškovnu efikasnost u ostvarenju tog cilja.

Javni interes

Član 4

Zaštita od negativnog uticaja klimatskih promjena i zaštita ozonskog omotača je od javnog interesa.

U cilju ostvarivanja javnog interesa iz stava 1 ovog člana, Crna Gora i jedinice lokalne samouprave donose strateške i druge dokumente, programe i planove za ostvarivanje ciljeva utvrđenih ovim zakonom.

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 5

Izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Značenje izraza

Član 6

Izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

- 1) akreditacija je potvrda nacionalnog akreditacionog tijela da verifikator ispunjava zahtjeve utvrđene na osnovu usklađenih normi i zahtjeve propisane ovim zakonom za obavljanje verifikacije izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte operatera stacionarnog postrojenja, operatora vazduhoplova, regulisanog subjekta ili brodarskog društva u skladu sa ovim zakonom;
- 2) brodarsko društvo je brodovlasnik ili bilo koja druga organizacija ili lice, kao što su upravnik ili zakupac broda bez posade, koja je od brodovlasnika preuzela odgovornost za upravljanje brodom i koja je preuzimanjem te odgovornosti pristala da preuzme sve dužnosti i odgovornosti utvrđene Međunarodnim pravilnikom o sigurnom upravljanju brodovima i sprečavanju zagađenja;
- 3) brod za kružno putovanje je putnički brod koji nema palubu za teret i koji je osmišljen isključivo za komercijalni prevoz putnika sa noćenjem tokom putovanja morem;
- 4) verifikator je pravno lice koje sprovodi aktivnosti verifikacije izvještaja o emisiji gasova sa efektom staklene bašte, a koje akreditovano od strane akreditacionog tijela u Crnoj Gori, državi članici Evropske unije ili ugovornoj strani Energetske zajednice;
- 5) verifikacija podrazumijeva aktivnosti koje obavlja verifikator radi izrade verifikovanog izvještaja u skladu s ovim zakonom;
- 6) verifikovani izvještaj je izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte potvrđen od strane akreditovanog verifikatora u skladu sa ovim zakonom;
- 7) gasovi sa efektom staklene bašte su gasovi i drugi gasoviti sastojci u atmosferi nastali prirodnim i antropogenim aktivnostima, i to: ugljendioksid (CO₂), metan (CH₄), azot oksid (N₂O), sumpor heksafluorid (SF₆), hidrofluorougļjovodonici (HFCs) i perfluorougļjovodonici (PFCs), koji apsorbuju i ponovo emituju infracrveno zračenje;
- 8) geološka formacija je litostratigrafska jedinica unutar koje je moguće utvrditi i kartirati različite slojeve stijena;
- 9) geološko skladištenje ugljendioksida predstavlja trajno uskladištenje ugljendioksida u podzemnim geološkim formacijama;
- 10) geoprostor za skladištenje je prostor određene zapremine unutar geološke formacije koji se koristi za geološko skladištenje ugljendioksida i pripadajuća postrojenja na površini uključujući postrojenja za utiskivanje ugljendioksida;
- 11) dobavljač je proizvođač putničkih vozila ili njegov ovlašćeni zastupnik sa sjedištem u Crnoj Gori, odnosno uvoznik ili pravno lice koje novo putničko vozilo na prodaju ili lizing prvi put stavlja na tržište, kada proizvođač ili njegov zastupnik nemaju sjedište u Crnoj Gori;
- 12) dokument o usklađenosti je dokument specifičan za pojedini brod koji verifikator izdaje brodarskom društvu, a kojim se potvrđuje da je taj brod usklađen sa zahtjevima ovog zakona za određeni period izvještavanja;
- 13) druge relevantne informacije podrazumijevaju informacije u vezi sa emisijama gasova sa efektom staklene bašte usljed potrošnje goriva kao i sa djelatnošću prevoza i energetsom uefikasnošću brodova koje omogućuju analizu kretanja emisija i ocjenu karakteristika broda;
- 14) efekti vazduhoplova koji nijesu povezani s emisijama ugljendioksida su efekti na klimu usljed ispuštanja azot oksida (NO_x), čestica čađi, oksidovanog sumpora i vodene pare, uključujući i tragove kondenzacije tokom sagorijevanja goriva iz vazduhoplova koji obavlja vazduhoplovne aktivnosti za koje se podnosi plan praćenja emisija ugljendioksida;
- 15) emisija gasova sa efektom staklene bašte u svrhu trgovanja emisijama je ispuštanje gasova sa efektom staklene bašte iz izvora u postrojenju ili ispuštanje iz vazduhoplova pri obavljanju vazduhoplovne djelatnosti ili ispuštanje gasova iz brodova pri obavljanju djelatnosti pomorskog saobraćaja određenih za te djelatnosti ili ispuštanje gasova sa efektom staklene bašte iz djelatnosti regulisanih subjekata;
- 16) emisioni faktor podrazumijeva prosječni stepen emisije gasa sa efektom staklene bašte u odnosu na podatke o djelatnosti toka izvora ili toka goriva, pod pretpostavkom potpune oksidacije pri sagorijevanju i potpune konverzije pri svim ostalim hemijskim reakcijama;
- 17) emisioni kredit je pravo na emisiju jedne tone ekvivalentnog ugljendioksida (t CO₂ eq), koje važi tokom

određenog perioda i u svrhu postizanja ciljeva ovog zakona i koje se može prenositi u skladu sa ovim zakonom;

- 18) epikontinentalni pojas predstavlja područje koje obuhvata morsko dno i njegovo podzemlje izvan teritorijalnog mora preko čitavog prirodnog produžetka kopnenog područja do spoljne ivice kontinentalne granice, ili do udaljenosti od 200 morskih milja od polaznih linija od kojih se mjeri širina teritorijalnog mora, tamo gdje spoljne ivice kontinentalne granice ne dosežu do te udaljenosti;
- 19) indikator je pokazatelj ili varijabla koja se izražava kvantitativno ili kvalitativno da bi se doprinijelo boljem razumijevanju napretka u primjeni neke politike ili mjere;
- 20) klimatska neutralnost je ravnoteža između emisija i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte, čime su emisije svedene na nulti beto nivo;
- 21) konzervativna procjena godišnjih emisija gasova sa efektom staklene bašte je procjena pri kojoj se primjenjuju određene pretpostavke kako bi se obezbijedilo da ne dođe do potežnjivanja nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postojećih izvora;
- 22) koncept smanjenja rizika od katastrofa obuhvata stručno široko sprovođenje aktivnosti na analiziranju uzročnih faktora katastrofa, ispravnom upravljanju zemljištem i životnom sredinom, smanjenju izloženosti opasnostima kao i ugroženosti lica i imovine, te unapređenju ukupne pripremljenosti na katastrofe;
- 23) kompleks za skladištenje je geoprostor za skladištenje uključujući i okolni geološki domen koji može imati uticaja na ukupni integritet i sigurnost skladištenja, odnosno sekundarne formacije za zatvaranje;
- 24) luka pristajanja podrazumijeva luku u kojoj se brod zaustavlja radi utovara ili istovara tereta ili kako bi ukrcao ili iskrcao putnike ili luka u kojoj se odobalni brod zaustavlja kako bi zamijenio posadu izuzimajući zaustavljanja isključivo u svrhu punjenja gorivom, uzimanja namirnica, zamjene posade broda koji nije odobalni brod, smještaja u suvom doku ili popravaka broda ili njegove opreme ili oboje, zaustavljanja u luci jer je brodu potrebna pomoć ili je u nevolji, radi prenosa s broda na brod koji se obavlja u izvan luke, zaustavljanja isključivo radi zaklona od nepovoljnih vremenskih uslova ili usljed aktivnosti potrage i spašavanja te zaustavljanja kontejnerskih brodova u susjednim lukama za prekrcaj kontejnera datim u Implementacionoj Regulativi Komisije (EU) 2025/1127 od 6. juna 2025 godine o utvrđivanju pravila za primjenu Regulative (EU) 2023/1805 Evropskog parlamenta i Savjeta u pogledu utvrđivanja susjednih luka za prekrcaj kontejnera;
- 25) nacionalno utvrđeni doprinosi su individualno određeni cilj svake strane potpisnice Pariskog sporazuma o smanjenju nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 26) niskougljenični razvoj je ekonomski model zasnovan na niskoj potrošnji energije, niskom zagađenju i niskim emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- 27) novi subjekat je svako postrojenje koje obavlja djelatnost koja dovodi do emisija gasova sa efektom staklene bašte i koje je prvi put pribavilo dozvolu za emisiju gasova sa efektom staklene bašte nakon stupanja na snagu ovog zakona;
- 28) operater stacionarnog postrojenja je pravno ili fizičko lice koje upravlja stacionarnim postrojenjem, kontroliše ga ili je ovlašćen za donošenje odluka u vezi sa radom i funkcionisanjem postrojenja;
- 29) operator vazduhoplova je pravno ili fizičko lice, koje upravlja vazduhoplovom pri obavljanju vazduhoplovne djelatnosti ili vlasnik vazduhoplova ako identitet tog lica vlasniku nije poznat ili ga ne navede;
- 30) oslobađanje (stavljanje) za upotrebu podrazumijeva: otpuštanje akcizne robe, uključujući nepravilno otpuštanje, iz sistema odloženog plaćanja akcize držanje; skladištenje akcizne robe, uključujući slučajeve nepravilnosti izvan sistema odloženog plaćanja akcize kada akciza na osnovu važećih propisa nije ubrana; proizvodnju, uključujući preradu, akcizne robe i nepravilna proizvodnja ili prerada, izvan sistema odloženog plaćanja akcize; uvoz akcizne robe, osim ako se akcizna roba odmah nakon uvoza stavi u sistem odloženog plaćanja akcize ili nepravilan ulazak akcizne robe, osim ako je carinski dug bio ugašen u skladu sa zakonom;
- 31) period izvještavanja je kalendarska godina tokom koje se prate emisije i izvještava o njima;
- 32) plan praćenja je plan u skladu sa kojim operater postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova, odnosno brodarsko društvo vrši monitoring emisija gasova sa efektom staklene bašte koje ispuste u atmosferu iz postrojenja, djelatnosti regulisanog subjekta, vazduhoplovne djelatnosti, odnosno broda;
- 33) pojedinačni stacionarni izvori emisije ugljendioksida su tehnološki procesi, industrijski pogoni, uređaji i objekti iz kojih se ispušta ugljendioksida u vazduh u količini većoj od 30 tona godišnje;
- 34) politike i mjere su svi instrumenti kojima se doprinosi ostvarenju ciljeva integrisanih nacionalnih energetske i klimatskih planova i/ili sprovođenju obaveza na osnovu člana 4 stava 2 tač. a) i b) UNFCCC-a,

što može uključivati i one kojima glavni cilj nije ograničavanje i smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte ili promjene u energetsom sistemu;

- 35) planirane politike i mjere znače mogućnosti o kojima se raspravlja i za koje postoji realna mogućnost da će biti usvojene i sprovedene nakon datuma podnošenja nacionalnog energetskog i klimatskog plana ili nacionalnog energetskog i klimatskog izvještaja o napretku;
- 36) postojeće politike i mjere podrazumijevaju sprovedene politike i mjere i usvojene politike i mjere;
- 37) ponor je svaki proces, aktivnost ili mehanizam kojim se odstranjuju iz atmosfere gasovi sa efektom staklene bašte, aerosoli ili prethodnici gasova sa efektom staklene bašte;
- 38) postrojenje je stacionarno tehnička jedinica u kojoj se obavlja jedna ili više aktivnosti, uključujući i sve ostale aktivnosti koje su sa njima direktno tehnički povezane, a koje dovode do emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 39) potencijal globalnog zagrijavanja (GWP) je potencijal globalnog zagrijavanja gasova sa efektom staklene bašte u odnosu na odgovarajući potencijal ugljendioksida, koji se izračunava kao potencijal globalnog zagrijavanja kilograma gasova sa efektom staklene bašte u razdoblju od 100 godina u odnosu na odgovarajući potencijal globalnog zagrijavanja kilograma ugljendioksida;
- 40) preneseni ugljendioksid predstavlja ugljendioksid koji potiče iz fosilnog ugljenika pri djelatnostima koje emituju gasove sa efektom staklene bašte a koji se ne emituje iz postrojenja već se prenosi izvan postrojenja u postrojenja radi hvatanja i dugoročnog geološkog skladištenja, prevoznu mrežu radi dugoročnog geološkog skladištenja;
- 41) prilagođavanje (adaptacija) na klimatske promjene podrazumijeva rodno odgovornu procjenu štetnih uticaja klimatskih promjena i preduzimanje mjera radi jačanja otpornosti prirodnih i čovjekovih sistema na klimatske promjene i sprječavanja ili smanjenja potencijalne štete koje one mogu uzrokovati, kao i iskorišćavanje mogućih pozitivnih učinaka klimatskih promjena;
- 42) projekcije su predviđanja antropogenih emisija po izvorima i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora ili kroz razvoj energetskog sistema, uključujući najmanje kvantitativne procjene za šest najbližih budućih godina čiji se broj završava sa 0 ili 5 i dolaze neposredno nakon godine u kojoj se izvještava;
- 43) projekcije bez mjera su podaci o antropogenim emisijama gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanju gasova sa efektom staklene bašte putem ponora koje se izračunavaju ne uzimajući u obzir uticaj mjera koje su planirane, donijete ili sprovedene nakon godine koja predstavlja početnu tačku projekcije;
- 44) projekcije sa mjerama su podaci o antropogenim emisijama gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanju gasova sa efektom staklene bašte putem ponora koje se izračunavaju uzimajući u obzir uticaj politika i mjera koje su usvojene ili sprovedene u smislu smanjenja emisija;
- 45) projekcije sa dodatnim mjerama su podaci o antropogenim emisijama gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanju gasova sa efektom staklene bašte putem ponora ili kroz razvoj energetskog sistema koje se izračunavaju uzimajući u obzir uticaj politika i mjera koje su usvojene ili sprovedene da bi se smanjili negativni uticaji klimatskih promjena ili postigli ciljevi u oblasti energetike i dodatno uzimajući u obzir mjere čije je sprovođenje planirano s tim ciljem;
- 46) putovanje podrazumijeva svako kretanje broda koje potječe iz luke pristajanja ili završava u luci pristajanja;
- 47) regulisani subjekat je svako pravno ili fizičko lice, osim krajnjeg potrošača goriva, koje stavlja u promet goriva koja se upotrebljavaju za sagorijavanje u sektorima zgradarstva, drumskog saobraćaja, energetske industrije i proizvodne industrije i građevinarstva, i to: ako gorivo prolazi kroz akcizno skladište kako je propisano zakonom o akcizama, ovlašćeni držalac akciznog skladišta, ili bilo koja drugo lice koje je obveznik plaćanja akcize u pogledu koje je nastupila obaveza obračuna ili bilo koje drugo lice koje nadležni organ registruje kako bi bilo obveznik plaćanja akcize, uključujući sva lica oslobođena plaćanja akcize ili ako je nekoliko lica solidarno odgovorno za plaćanje iste akcize, bilo koje drugo lice koje odredi nadležni organ;
- 48) rješenja zasnovana na prirodi su akcije usmjerene na zaštitu, održivo upravljanje i obnavljanje prirodnih ili modifikovanih ekosistema koje odgovaraju na djelotvoran i adaptivan način na društvene izazove, istovremeno obezbeđujući koristi za dobrobit ljudi i biodiverzitet;
- 49) sagorijevanje je svaka oksidacija goriva, bez obzira na način na koji se proizvedena toplotna, električna ili mehanička energija koristi i sve druge direktno povezane djelatnosti, uključujući prečišćavanje otpadnih gasova;
- 50) sistem inventara podrazumijeva sistem institucionalnih, pravnih i procesnih mehanizama uspostavljenih u državi za procjenu antropogenih emisija po izvorima i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte ponorima i za izvještavanje i arhiviranje informacija iz inventara;

- 51) tona ekvivalentne emisije ugljendioksida je jedna metrička tona ugljendioksida ili količina bilo kojeg gasa sa efektom staklene bašte sa jednakim potencijalom globalnog zagrijavanja;
- 52) transportna mreža ugljendioksida je mreža cijevi, uključujući priključne podstanice za transport ugljendioksida do geoprostora za skladištenje;
- 53) trgovanje emisijama je instrument koji omogućava dodjelu emisisionih kredita i njihovu razmjenu između operatera stacionarnih postrojenja, operatora vazduhoplova, regulisanih subjekata i brodarskih društava;
- 54) ublažavanje (mitigacija) klimatskih promjena podrazumijeva smanjenje uticaja klimatskih promjena sprječavanjem ili smanjenjem emisije gasova sa efektom staklene bašte u atmosferu, smanjenjem izvora ovih gasova (povećanjem udjela obnovljivih izvora energije, uspostavljanjem čistijeg sistema saobraćaja ili povećanjem skladištenja ovih gasova i drugo);
- 55) uklanjanje pomoću ponora jeste prirodno ili antropogeno uklanjanje gasova sa efektom staklene bašte iz atmosfere pomoću ponora;
- 56) faktor opsega je faktor između nula i jedan koji se upotrebljava za određivanje udjela toka goriva koji se upotrebljava za sagorijevanje u sektorima zgradarstva, drumskog saobraćaja i dodatnim sektorima.

II. STRATEŠKI DOKUMENTI U OBLASTI KLIMATSKIH PROMJENA

Dokumenti

Član 7

Strateški dokumenti zaštite od negativnih uticaja klimatskih promjena su:

- 1) Strategija niskougljeničnog razvoja Crne Gore; i
- 2) Strategija prilagođavanja na klimatske promjene u Crnoj Gori.

Strategija niskougljeničnog razvoja

Član 8

Radi utvrđivanja strateških pravaca djelovanja i javnih politika koje se odnose na ograničenja emisija gasova sa efektom staklene bašte utvrđenih projektovanim nacionalno utvrđenim doprinosom, smanjivanja antropogenih emisija gasova sa efektom staklene bašte i povećanja uklanjanja istih putem ponora, ostvarenja ciljeva Pariskog sporazuma, kao i transparentnog i tačnog praćenja dostizanja ograničenja emisija donosi se Strategija niskougljeničnog razvoja sa ciljem postizanja klimatske neutralnosti do 2050. godine.

Strategiju niskougljeničnog razvoja priprema organ državne uprave nadležan za poslove životne sredine (u daljem tekstu: Ministarstvo) u saradnji sa drugim organima državne uprave, lokalne uprave i drugim pravnim licima sa javnim ovlaštenjima nadležnim naročito za poslove energetike, saobraćaja, poljoprivrede, zdravlja, upravljanja otpadom, šumarstva, industrije, infrastrukture, građevinarstva, statistike, prostornog planiranja i turizma.

Prilikom izrade Strategije niskougljeničnog razvoja vrši se strateška procjena uticaja na životnu sredinu u skladu sa zakonom kojim se uređuje strateška procjena uticaja na životnu sredinu.

Strategiju niskougljeničnog razvoja donosi Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) sa perspektivom za narednih 30 godina.

Ministarstvo bez odlaganja dostavlja Strategiju niskougljeničnog razvoja Sekretarijatu Energetske zajednice.

Strategija niskougljeničnog razvoja se donosi svakih deset godina a prema potrebi revidira svakih pet godina.

Sadržaj Strategije

Član 9

Strategija niskougljeničnog razvoja sadrži:

- 1) analizu socijalno-ekonomske situacije koja utiče na nivo emisija gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanja pomoću ponora;
- 2) ekonomske analize mogućih pravaca niskougljeničnog razvoja;
- 3) predlog rodno odgovornih politika i mjera potrebnih za dostizanje mogućih pravaca zaštite od negativnih uticaja klimatskih promjena;
- 4) predviđanje smanjenja nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte iz izvora do 2050. godine, uključujući cilj smanjenja do 2030. godine i nakon toga, ako postoji do 2040 i 2050. godine;

- 5) ukupne ciljeve povećanja uklanjanja emisija gasova sa efektom staklene bašte putem ponora;
- 6) pregled politika i mjera prilagođavanja;
- 7) pojedinačne rodno odgovorne ciljeve smanjenja emisija i uklanjanja emisija putem ponora po sektorima, uključujući: energetiku, industriju, saobraćaj, zgradarstvo, centralno grijanje i hlađenje, poljoprivredu, otpad, šumarstvo, korišćenje zemljišta i promjenu namjene zemljišta;
- 8) procjene očekivanog napretka u prelasku na niskougljenu ekonomiju, uključujući intenzitet gasova sa efektom staklene bašte, karbonski intenzitet bruto domaćeg proizvoda, povezane dugoročne investicije i strategije vezane za razvoj, istraživanje i inovacije;
- 9) rodno odgovorne procjene očekivanih socijalno-ekonomskih uticaja primjene mjera dekarbonizacije uključujući makro-ekonomske aspekte, rizike i koristi u pogledu zaštite zdravlja ljudi i životne sredine;
- 10) finansiranje sa rodno odgovornom procjenom potrebnih ulaganja i politikama i mjerama za istraživanje, razvoj i inovacije;
- 11) povezanost sa ostalim dugoročnim strategijama planovima i politikama na državnom nivou i investicijama;
- 12) indikatore za praćenje realizacije Strategije niskougljeničnog razvoja, uključujući i rodno odgovorne indikatore;
- 13) Akcioni plan za sprovođenje Strategije niskougljeničnog razvoja;
- 14) druge podatke.

Sastavni dio Strategije niskougljeničnog razvoja su projekcije nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte, koje sadrže: postojeće podatke o emisijama, projekcije bez mjera, projekcije sa mjerama, projekcije sa dodatnim mjerama i metodologiju za njihovu izradu.

Projekcije nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte izrađuju se posebno za sektore energetike, saobraćaja, industrijskih procesa i upotrebe proizvoda, poljoprivrede, šumarstva i korišćenja zemljišta i upravljanja otpadom.

Akcioni plan za sprovođenje Strategije niskougljeničnog razvoja

Član 10

Strategija niskougljeničnog razvoja se sprovodi na osnovu Akcionog plana za sprovođenje Strategije (u daljem tekstu: Akcioni plan).

Akcioni plan na period od pet godina donosi Vlada na predlog Ministarstva.

Akcioni plan sadrži:

- mjere i aktivnosti koje treba sprovesti za ostvarivanje ciljeva Strategije niskougljeničnog razvoja;
- rokove i subjekte odgovorne za izvršavanje;
- indikatore za praćenje ostvarivanja ciljeva Strategije niskougljeničnog razvoja, uključujući i rodno odgovorne indikatore;
- procjenu i izvore potrebnih sredstava za sprovođenje;
- druge podatke od značaja za sprovođenje Strategije niskougljeničnog razvoja.

Ministarstvo nadzire sprovođenje mjera utvrđenih Strategijom niskougljeničnog razvoja i Akcionim planom i na svake dvije godine sačinjava Izvještaj o sprovođenju Strategije niskougljeničnog razvoja i Akcionog plana i dostavlja Vladi na usvajanje.

Strategija prilagođavanja na klimatske promjene

Član 11

Radi identifikacije uticaja klimatskih promjena na životnu sredinu, ekonomiju i društvo i utvrđivanja mjera prilagođavanja na izmijenjene klimatske uslove (u daljem tekstu: mjere prilagođavanja), uključujući i rodno odgovorne mjere za sektore u kojima je potrebno smanjiti negativne posljedice Ministarstvo sačinjava Strategiju prilagođavanja na klimatske promjene sa Akcionim planom (u daljem tekstu: Strategija prilagođavanja).

Strategija prilagođavanja izrađuje se na osnovu analize klimatskih promjena i ranjivosti, procjene i indikatora napretka, i u skladu sa najboljim dostupnim i najnovijim naučnim dokazima.

Strategija prilagođavanja izrađuje se u saradnji sa organima državne uprave, lokalne uprave i drugim pravnim licima koji imaju javna ovlaštenja a nadležni su naročito za poslove zaštite i spašavanja, odnosno smanjenja rizika od katastrofa, poljoprivrede, šumarstva, vodoprivrede, energetike, industrije, saobraćaja, zdravlja, građevinarstva, infrastrukture, hidrometeorologije, rodne ravnopravnosti, prostornog planiranja, mora i obalnog područja i turizma.

Prilikom izrade Strategije prilagođavanja vrši se strateška procjena uticaja na životnu sredinu u skladu sa zakonom kojim se uređuje strateška procjena uticaja na životnu sredinu.

Strategiju prilagođavanja na period od deset godina donosi Vlada.

Ministarstvo, prati sprovođenje mjera prilagođavanja i na svake dvije godine sačinjava Izvještaj o sprovođenju Strategije prilagođavanja i dostavlja Vladi na usvajanje.

Strategija prilagođavanja se prema potrebi može revidirati.

Način i metodologiju revidiranja Strategije prilagođavanja propisuje Ministarstvo.

Sadržaj Strategije prilagođavanja

Član 12

Strategija prilagođavanja sadrži:

- 1) opis postojećeg stanja nastalog usljed klimatskih promjena;
- 2) identifikaciju osjetljivih sektora;
- 3) analizu socio-ekonomske situacije koja utiče na klimatske promjene, uzimajući u obzir rodni aspekt;
- 4) analizu uočenih promjena klime i ekstremnih klimatskih događaja;
- 5) analizu ranjivosti i procjene rizika od klimatskih promjena, uključujući i rodni aspekt;
- 6) analizu ekoloških, ekonomskih i društvenih pokretača i uticaja klimatskih promjena, uključujući i rodne specifičnosti;
- 7) glavne ciljeve prilagođavanja na klimatske promjene, uključujući željene ishode za društvo, privredu, životnu sredinu i biodiverzitet;
- 8) opis institucionalnog okvira za prilagođavanje na klimatske promjene;
- 9) prikaz postojećih planova i strateških dokumenata u oblasti prilagođavanja na klimatske promjene sa ocjenom napretka u primjeni i primjerima dobre prakse, sagledavajući posebno rješenja zasnovana na prirodi;
- 10) procjenu kapaciteta za prilagođavanje na klimatske promjene;
- 11) mjere za prilagođavanje na klimatske promjene, dajući prioritet prirodnim i hibridnim rešenjima;
- 12) mjere koje će se sprovoditi prioritarno, sa subjektima koji su odgovorni za njihovo sprovođenje;
- 13) opis mehanizama, okvira i indikatora za praćenje i evaluaciju sprovođenja Strategije prilagođavanja;
- 14) procjenu finansijskih sredstava za sprovođenje mjera;
- 15) druge podatke.

Sprovođenje Strategije prilagođavanja

Član 13

Mjere prilagođavanja sprovode organi državne uprave, lokalne uprave i druga pravna lica koji imaju javna ovlaštenja, a koji su nadležni za poslove zaštite prirode, zaštite i spašavanja/smanjenja rizika od katastrofa, poljoprivrede, ribarstva, šumarstva, vodoprivrede, energetike, industrije, saobraćaja, infrastrukture, hidrometeorologije, zdravlja, prostornog planiranja, mora i obalnog područja i turizma.

Organi iz stava 1 ovog člana dužni su da jednom godišnje dostavljaju Ministarstvu izvještaj o sprovedenim mjerama prema strateškim dokumentima, radi sprečavanja negativnih uticaja klimatskih promjena, kao i podatke o poplavama, sušama, ekstremnim padavinama, ekstremnim temperaturama i druge.

III. POSTIZANJE NISKOUGLJENIČNOG RAZVOJA

Smanjivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte

Član 14

Smanjivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte obezbjeđuje se sprovođenjem Strategije niskougljeničnog razvoja, Akcionog plana za sprovođenje Strategije niskougljeničnog razvoja, Nacionalnog energetskog i klimatskog plana, Nacionalno utvrđenog doprinosa, razvojnih dokumenata u pojedinim sektorima, postepenim ograničavanjem emisijama u okviru sistema trgovanja emisijama, mjerama u sektorima izvan sistema trgovanja emisijama, mjerama u sektoru korišćenja zemljišta, promjene namjene zemljišta i šumarstva i drugim mjerama koje doprinose ublažavanju klimatskih promjena.

Obaveze operatera stacionarnog postrojenja

Član 15

Operater stacionarnog postrojenja koje obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, dužan je da pribavi dozvolu za emisiju gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu: dozvola) prije početka rada postrojenja.

Operater iz stava 1 ovog člana, dužan je da preda emisijski kredit za svaku jedinicu ekvivalentne emisije ugljendioksida koju ostvaruje u skladu sa verifikovanim izvještajem.

Obavljanje djelatnosti iz stava 1 ovog člana uključuje i probni rad u skladu sa zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata.

Izuzetno od stava 1 ovog člana za postrojenja ili djelove postrojenja koji se koriste za istraživanja, razvoj i ispitivanje novih proizvoda i procesa, kao i za postrojenja sa emisijama od sagorijevanja biomase koja doprinosi u prosjeku sa više od 95% ukupnih emisija gasova sa efektom staklene bašte, ne izdaje se dozvola.

Dozvolu izdaje organ uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine (u daljem tekstu: organ uprave) na period od deset godina.

Aktivnosti, odnosno djelatnosti iz stava 1 ovog člana, kao i gasove za čije se emitovanje izdaje dozvola, propisuje Vlada.

Zahtjev za izdavanje dozvole

Član 16

Dozvola se izdaje na osnovu zahtjeva koji podnosi operater stacionarnog postrojenja.

Ako stacionarno postrojenje obavlja djelatnost za koju se izdaje integrisana dozvola u skladu sa zakonom kojim se uređuje sprečavanje i kontrola emisija koje nastaju iz industrijskih postrojenja, uslovi i postupak za izdavanje dozvole iz stava 1 ovog člana moraju da budu usklađeni s uslovima i postupkom za izdavanje integrisane dozvole.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana sadrži:

- 1) naziv i sjedište operatera stacionarnog postrojenja;
- 2) opis postrojenja i djelatnosti odnosno aktivnosti koje obavlja postrojenje;
- 3) lokaciju postrojenja;
- 4) opis tehnologije koja se koristi u postrojenju;
- 5) podatke o sirovinama i drugim materijalima čije korišćenje dovodi do emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 6) podatke o vrsti i izvoru emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 7) planirane mjere za praćenje i izvještavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- 8) netehnički rezime.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se u pisanom i elektronskom obliku.

Zahtjev za izdavanje dozvole za nova postrojenja podnosi se prije početka probnog rada.

Operater stacionarnog postrojenja je dužan da uz zahtjev iz stava 1 ovog člana, dostavi plan praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja (u daljem tekstu: plan praćenja emisije postrojenja) u dva primjerka.

Razmatranje zahtjeva za izdavanje dozvole

Član 17

Organ uprave u roku od 15 dana od dana podnošenja razmatra zahtjev za izdavanje dozvole i ako utvrdi da ne sadrži podatke propisane u članu 16 ovog zakona zatražiće da podnosilac zahtjeva dopuni dokumentaciju u roku od 15 dana od dana dostavljanja zahtjeva organa uprave.

Prilikom ocjene plana praćenja emisije postrojenja organ uprave, pored provjere formalne ispravnosti sadržaja plana, posebno cijeni adekvatnost procedura, postupaka i metodologija za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz stacionarnog postrojenja i ako utvrdi da je potrebno da dostavi dodatne informacije ili otkloni nedostatke, zatražiće od podnosioca zahtjeva za izdavanje dozvole da u roku od 15 dana od dostavljanja obavještenja dostavi dodatne informacije ili otkloni nedostatke.

Ako podnosilac zahtjeva ne postupi po zahtjevu organa uprave iz st. 1 i 2 ovog člana organ uprave će odbiti takav zahtjev.

Ako organ uprave odbije zahtjev za izdavanje dozvole postrojenje ne može obavljati djelatnost.

Izdavanje dozvole

Član 18

Organ uprave izdaje dozvolu u roku od 60 dana od dana prijema uredno podnijetog zahtjeva za izdavanje dozvole.

Dozvola sadrži:

- 1) naziv i sjedište operatera stacionarnog postrojenja, kao i lokaciju postrojenja;
- 2) opis djelatnosti, odnosno aktivnosti postrojenja i emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 3) obavezu praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja, u skladu sa planom praćenja;
- 4) zahtjeve u odnosu na izvještavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- 5) obavezu da preda količinu emisionih kredita, do 30. septembra svake godine, u količini koja odgovara ukupnoj emisiji gasova iz postrojenja iz prethodne kalendarske godine, verifikovanoj u skladu sa članom 33 ovog zakona.

Plan praćenja emisije postrojenja sastavni je dio dozvole.

Dozvola se izdaje za postrojenje, dio postrojenja ili više postrojenja, ukoliko se nalaze na istoj lokaciji i njima upravlja isti operater postrojenja.

Rješenje o izdavanju dozvole, odnosno o odbijanju zahtjeva za izdavanje dozvole dostavlja se operateru stacionarnog postrojenja u roku od osam dana od dana donošenja.

Protiv rješenja iz stava 5 ovog člana, može se podnijeti žalba Ministarstvu u roku od osam dana od dana dostavljanja rješenja.

O izdatim dozvolama organ uprave vodi evidenciju.

Obrazac dozvole i način vođenja evidencije iz stava 7 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Izmjena dozvole

Član 19

Operater stacionarnog postrojenja dužan je da u roku od 60 dana prije nastanka promjene obavijesti organ uprave o planiranim promjenama koje se odnose na:

- tehničko-tehnološke karakteristike postrojenja;
- povećanje ili smanjenje kapaciteta;
- vrste goriva, sirovine ili druge materije koje se koriste u postrojenju;
- ulaznu toplotnu snagu;
- naziv i sjedište operatera stacionarnog postrojenja.

U slučajevima iz stava 1 ovog člana operater stacionarnog postrojenja dužan je da dostavi plan praćenja emisije postrojenja izmijenjen u skladu sa planiranim izmjenama.

Organ uprave će po prijemu obavještenja iz stava 1 ovog člana i dostavljanja plana praćenja emisije postrojenja, kada je to primjereno izvršiti izmjenu dozvole.

Ukidanje dozvole

Član 20

Dozvola se ukida u slučaju:

- 1) prestanka obavljanja djelatnosti u stacionarnom postrojenju u skladu sa izdatom dozvolom;
- 2) da rad stacionarnog postrojenja nije moguć iz tehničkih razloga;
- 3) da stacionarno postrojenje ne radi i njegovo ponovno pokretanje nije moguće;
- 4) da se u stacionarnom postrojenju ne obavlja aktivnost i operater postrojenja ne može da garantuje da će to postrojenje nastaviti sa radom u roku od šest mjeseci od prestanka rada, odnosno u roku od 18 mjeseci u slučaju prestanka rada usljed nepredviđenih okolnosti na koje operater ne može da utiče;
- 5) ako se usljed modernizacije na stacionarnom postrojenju izmijene karakteristike postrojenja u odnosu na karakteristike sadržane u zahtjevu za izdavanje dozvole iz člana 16 ovog zakona;
- 6) da obavlja djelatnost suprotno izdatoj dozvoli.

Operater stacionarnog postrojenja je dužan da u roku od osam dana od dana planiranog prestanka obavljanja djelatnosti u postrojenju o tome obavijesti organ uprave.

Obavještenje o prestanku obavljanja djelatnosti u stacionarnom postrojenju u stečajnom postupku dostavlja stečajni upravnik.

Operater stacionarnog postrojenja je dužan da do 31. decembra svake godine obavijesti organ uprave u slučaju djelimičnog prestanka rada postrojenja.

Odredba iz stava 1 tačka 4 ovog člana ne primjenjuje se na postrojenja u rezervi ili u stanju pripravnosti i na postrojenja koja svoje aktivnosti obavljaju sezonski ako:

- 1) operater postrojenja ima dozvolu iz člana 18 ovog zakona kao i jedinstvenu (integrisanu) dozvolu ukoliko je propisana za to postrojenje;
- 2) je tehnički moguće pokrenuti obavljanje aktivnosti postrojenja bez fizičkih promjena na postrojenju;
- 3) se postrojenje redovno održava.

Protiv rješenja iz stava 1 ovog člana može se podnijeti žalba Ministarstvu u roku od osam dana od dana dostavljanja rješenja.

Dozvola za emisije gasova sa efektom staklene bašte u sektorima zgradarstva, drumskog saobraćaja i dodatnim sektorima

Član 21

Pravno i fizičko lice osim krajnjeg potrošača goriva, koje stavlja u promet goriva koja se upotrebljavaju u sektorima zgradarstva, drumskog saobraćaja, energetske industrije i proizvodne industrije i građevinarstva (u daljem tekstu: regulisani subjekat), dužan je da pribavi dozvolu za emisiju gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu: dozvola) prije početka rada.

Dozvolu izdaje organ uprave na period od deset godina.

Dozvola se izdaje na osnovu zahtjeva koji podnosi regulisani subjekat.

Zahtjev za izdavanje dozvole sadrži:

- 1) opis regulisanog subjekta;
- 2) opis vrste goriva koje stavlja u promet i koje se upotrebljava za sagorijevanje te sredstava putem kojih se gorivo stavlja u promet;
- 3) krajnja upotreba goriva stavljenih u promet u okviru djelatnosti;
- 4) mjere planirane za praćenje emisija i izvještavanje o njima;
- 5) netehnički rezime.

Organ uprave izdaje dozvolu regulisanom subjektu iz stava 1 ovog člana ako ocijeni da regulisani subjekat može da prati emisije gasova sa efektom staklene bašte koje odgovaraju količinama goriva koje se stavljaju u promet i izvještava o njima.

Dozvola iz stava 1 ovog člana sadrži:

- 1) naziv i adresu regulisanog subjekta;
- 2) opis sredstava putem kojih regulisani subjekat goriva stavlja u promet;
- 3) popis goriva koja regulisani subjekat stavlja u promet u sektorima obuhvaćenima ovim poglavljem;
- 4) plan praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 5) zahtjeve izvještavanja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte.

Organ uprave izdaje dozvolu u roku od 60 dana od dana prijema uredno podnijetog zahtjeva za izdavanje dozvole.

Organ uprave može regulisanom subjektu dopustiti ažuriranje plana praćenja bez izmjene dozvole.

Regulisani subjekat dužan je organu uprave podnese sve ažurirane planove praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte na odobrenje.

Regulisani subjekat je dužan da obavijesti organ uprave o svim planiranim promjenama prirode svoje djelatnosti ili goriva koje stavlja u promet, što može zahtijevati izmjenu dozvole, najkasnije do 31. decembra tekuće godine.

Organ uprave prema potrebi ažurira dozvolu.

Ako dođe do promjene regulisanog subjekta, organ uprave ažurira dozvolu i unosi naziv i adresu novog regulisanog subjekta.

O izdatim dozvolama organ uprave vodi evidenciju.

Na postupak izdavanja, izmjene i ukidanja dozvole primjenjuju se odredbe čl. 16 do 20 ovog zakona.

Aktivnosti, odnosno djelatnosti u sektorima iz stava 1 ovog člana, kao i gasove sa efektom staklene bašte za čije se emitovanje izdaje dozvola propisuje Vlada.

Obrazac dozvole i način vođenja evidencije iz stava 13 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Obaveze operatora vazduhoplova

Član 22

Operator vazduhoplova koji obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, dužan je da sačini i organu uprave dostavi plan praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz vazduhoplova (u daljem tekstu: plan praćenja emisije vazduhoplova) na davanje odobrenja najkasnije četiri mjeseca prije početka vršenja aktivnosti, a nakon dobijanja operativne licence u skladu sa zakonom kojim je uređen vazdušni saobraćaj.

Operator vazduhoplova iz stava 1 ovog člana, dužan je da preda emisioni kredit za svaku jedinicu ekvivalentne emisije ugljendioksida koju ostvaruje u skladu sa verifikovanim izvještajem.

Vazduhoplovne aktivnosti

Član 23

Vazduhoplovne aktivnosti, odnosno djelatnosti na koje se odnose obaveze iz člana 22 st. 1 i 2 ovog zakona obuhvataju:

- 1) letove sa slijetanjem u i polijetanjem sa aerodroma koji se nalaze na teritoriji Crne Gore;
- 2) letove između aerodroma smještenih u dvjema različitim državama navedenim u Implementacionoj Regulativi Evropske Komisije (EU) 2024/622 od 22. februara 2024. godine o popisu država za koje se smatra da primjenjuju CORSIA-u za potrebe Direktive 2003/87/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta za emisije u 2023. godini i letove između Švajcarske ili Ujedinjenog Kraljevstva i država navedenih u Implementacionoj Regulativi Evropske Komisije (EU) 2024/622 i sve druge letove između aerodroma smještenih u dvjema različitim trećim zemljama koje obavljaju operatori vazduhoplova koji ispunjavaju sljedeće uslove:
 - a) operatori vazduhoplova posjeduju potvrdu o sposobnosti vazdušnog prevoza koju je izdala država članica ili su registrovani u državi članici, uključujući najudaljenije regije te pridružena i druga područja te države članice; i
 - b) od 1. januara 2021. godišnje proizvode više od 10.000 tona emisija ugljendioksida upotrebe vazduhoplova sa najvećom sertifikovanom masom pri uzlijetanju većom od 5700 kg kojima obavljaju letove obuhvaćene ovim članom, osim onih koji započinju i završavaju u istoj državi članici, uključujući najudaljenije regije iste države članice.

Izuzetno od tačke 2 stav 1 ovog člana, ne uzimaju se u obzir emisije iz sljedećih vrsta letova:

- 1) državnih letova;
- 2) humanitarnih letova;
- 3) medicinskih letova;
- 4) vojnih letova;
- 5) vatrogasnih letova;
- 6) letova koji su prethodili nekom humanitarnom, medicinskom ili vatrogasnom letu ili mu uslijedili, pod uslovom da su se takvi letovi obavljali istim vazduhoplovom i da su bili potrebni kako bi se obavile povezane humanitarne, medicinske ili vatrogasne aktivnosti ili da bi se nakon tih aktivnosti vazduhoplov premjestio na sljedeću aktivnost.

Vazduhoplovne aktivnosti, odnosno djelatnosti ne uključuju:

- 1) letove koji se obavljaju isključivo radi prevoza, po službenoj dužnosti: vladajućeg monarha i njegove/njene uže porodice, šefa države, predsjednika vlade i ministara države koja nije članica Evropske unije, koji su u planu leta obilježeni odgovarajućim indikatorom statusa;
- 2) vojne letove koji se obavljaju vojnim vazduhoplovima, kao i letovi koje samostalno obavlja carinska uprava i uprava policije;
- 3) letove koji se obavljaju u svrhu traganja i spašavanja, gašenja požara, humanitarni letovi i letovi u svrhu hitne medicinske pomoći;

- 4) letove koji se sprovode isključivo u skladu sa pravilima vizuelnog letenja, u skladu sa Aneksom 2 Čikaške konvencije o civilnom vazduhoplovstvu;
 - 5) letove koji se završavaju na aerodromu sa kojeg je vazduhoplov poletio, ukoliko tokom leta nije bilo nijednog slijetanja;
 - 6) letove u svrhu obuke koji se obavljaju isključivo u svrhu dobijanja dozvole ili ovlašćenja u slučaju leta posade, što je u planu leta obilježeno odgovarajućom oznakom, pod uslovom da ti letovi ne služe za prevoz putnika ili robe i ne predstavljaju prazne ili tehničke letove;
 - 7) letove koji se obavljaju isključivo u svrhu naučnih istraživanja ili radi provjere, testiranja ili sertifikovanja vazduhoplova ili opreme bilo da je to oprema vazduhoplova ili zemaljska oprema;
 - 8) letove koji se obavljaju vazduhoplovom koji ima maksimalnu sertifikovanu masu pri polijetanju manju od 5700 kg;
 - 9) letove koji se obavljaju u okvirima obaveze pružanja javne usluge propisane posebnim propisom kojim se uređuje vazdušni saobraćaj na linijama u najudaljenijim regijama, određenim članom 299. stav 2. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije, ili na linijama na kojima ponuđeni kapaciteti ne premašuju 50.000 sjedišta godišnje;
 - 10) letove koji bi se bez ove tačke pripisali vazduhoplovnoj djelatnosti, a koje obavljaju operatori koji obavljaju komercijalni vazdušni prevoz ako je ostvaren jedan od uslova:
 - a) ostvareno manje od 243 leta po periodu tokom tri uzastopna perioda od četiri mjeseca ili
 - b) ukupna godišnja emisija iz svih letova manja je od 10.000 tona.
- Letovi koji se obavljaju isključivo radi prevoza, po službenoj dužnosti, vladajućeg monarha i članova njegove uže porodice, šefova država, predsjednika vlada i ministara u vladi države članice Evropske unije ne mogu se isključiti po ovoj tački.
- 11) do 31. decembra 2030. godine letove koje obavlja nekomercijalni operator vazduhoplova koji obavlja letove s ukupnim godišnjim emisijama manjim od 1.000 tona godišnje.

Plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte

Član 24

Operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat i operator vazduhoplova dužni su da vrše praćenje emisije gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa odobrenim planom praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte.

Regulisani subjekat je dužan da najkasnije četiri mjeseca prije nego što započne djelatnost organu uprave dostavi plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte na odobrenje.

Rok iz stava 2 ovog člana, organ uprave može da produži na zahtjev regulisanog subjekta, ako procijeni da za to postoje opravdani razlozi.

Praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz stava 1 ovog člana se vrši na osnovu proračuna ili na osnovu mjerenja.

Izuzetno, operator vazduhoplova utvrđuje godišnje emisije ugljendioksida iz vazduhoplovnih aktivnosti tako što godišnju potrošnju svakog čistog goriva (izraženu u tonama) pomnoži sa odgovarajućim emisionim faktorom.

Operator stacionarnog postrojenja i regulisani subjekat dužan je da unapređuje metodologiju praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte i da u skladu s tim vrši izmjene plana praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte.

Organ uprave može odobriti promjenu metodologije praćenja ako operator postrojenja, operator vazduhoplova ili regulisani subjekat dokaže da primjena određene metodologije praćenja nije tehnički primjenjiva ili izaziva neopravdano visoke troškove.

Kriterijume na osnovu kojih organ uprave procjenjuje tehničku neprimjenljivost i neopravdanost troškova promjene propisane metodologije propisuje Ministarstvo.

Plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte se dostavlja u pisanom i elektronskom obrascu.

Obrazac i sadržaj plana praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte, izmjene plana emisije gasova sa efektom staklene bašte, procedure, postupke i metodologiju za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz stacionarnih postrojenja i za regulisane subjekte propisuje Ministarstvo.

Obrazac i sadržaj plana praćenja emisija vazduhoplova, izmjene plana, procedure, postupke, potrebne podatke, metodologiju za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz vazduhoplova, kao i za praćenje efekata vazduhoplova koji nijesu povezani sa emisijama ugljendioksida propisuje Ministarstvo, uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za vazdušni saobraćaj.

Izmjena plana praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte

Član 25

Operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova je dužan da redovno provjerava da li plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte odražava prirodu i način rada postrojenja, aktivnosti vazduhoplova, odnosno djelatnost regulisanog subjekta, kao i da li metodologija praćenja emisije može da se poboljša, te da na osnovu toga vrši izmjene plana praćenja.

Operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova je dužan da o predlozima za izmjenu plana praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte bez odlaganja obavijesti organ uprave.

Ako organ uprave utvrdi da predložene izmjene plana praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte u konkretnom slučaju nijesu značajne, obavještava operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, odnosno operatora vazduhoplova da je dužan da izmijenjeni plan praćenja sa pratećom dokumentacijom dostavi do 31. decembra tekuće godine.

Ako utvrdi da su predložene izmjene plana praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte značajne, organ uprave obavještava operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, odnosno operatora vazduhoplova da je dužan da izmijenjeni plan praćenja sa pratećom dokumentacijom bez odlaganja dostavi na odobrenje.

Od dana podnošenja zahtjeva za izmjenu plana praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte do dana dobijanja odobrenja od strane organa uprave operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova sprovodi praćenje i izvještavanje koristeći uporedo izvorni i izmijenjeni plan praćenja.

Nakon dobijanja odobrenja, operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova koristi samo one podatke koji se odnose na izmijenjeni plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte i sprovodi cjelokupno praćenje i izvještavanje koristeći samo izmijenjeni plan praćenja od datuma od kojeg je primjenjiva ta verzija plana praćenja.

Operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova je dužan da vodi evidenciju o svim izmjenama plana praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte.

Na postupak odobrenja izmijenjenog plana praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte primjenjuju se odredbe čl. 17 i 26 ovog zakona.

Razloge za izmjenu plana praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte, značajne izmjene plana praćenja, kao i sadržaj evidencije o izmjenama plana praćenja propisuje Ministarstvo.

Ocjena plana praćenja emisije vazduhoplova

Član 26

Organ uprave dostavlja plan praćenja emisije vazduhoplova Agenciji za civilno vazduhoplovstvo na davanje mišljenja.

Mišljenje iz stava 1 ovog člana, Agencija za civilno vazduhoplovstvo dostavlja organu uprave u roku od 30 dana od dana prijema plana praćenja emisije vazduhoplova.

U postupku davanja mišljenja Agencija za civilno vazduhoplovstvo cijeni adekvatnost procedura, postupaka i metodologija za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz vazduhoplova i ako utvrdi da je potrebno da dostavi dodatne informacije ili otkloni nedostatke, zatražiće od operatora vazduhoplova da u roku od 15 dana od dana dostavljanja zahtjeva Agencije za civilno vazduhoplovstvo dostavi dodatne informacije.

Ako operator vazduhoplova ne postupi po zahtjevu Agencije za civilno vazduhoplovstvo i ne otkloni nedostatke, Agencija za civilno vazduhoplovstvo će dati negativno mišljenje.

Organ uprave odobrava rješenjem plan praćenja emisije vazduhoplova u roku od 15 dana od dana prijema pozitivnog mišljenja Agencije za civilno vazduhoplovstvo.

Operator vazduhoplova dužan je da unapređuje metodologiju praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte i da u skladu s tim vrši izmjene plana praćenja emisije vazduhoplova.

Program smanjenja i kompenzacije emisija ugljendioksida iz vazduhoplova

Član 27

Operator vazduhoplova sačinjava i dostavlja na odobrenje Agenciji za civilno vazduhoplovstvo plan praćenja emisija ugljendioksida iz vazduhoplova i izvještaj o emisijama ugljendioksida iz vazduhoplova za potrebe

programa smanjenja i kompenzacije emisija ugljendioksida iz vazduhoplova (Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation - CORSIA) u skladu sa ICAO Aneksom 16 Dio IV.

Postrojenja, regulisani subjekti i vazduhoplovi sa niskim emisijama

Član 28

Operater stacionarnog postrojenja koji upravlja postrojenjem sa niskim emisijama, odnosno operator vazduhoplova može organu uprave podnijeti zahtjev za odobrenje korišćenja pojednostavljenog plana praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte.

Postrojenje sa niskim emisijama u smislu stava 1 ovog člana se smatra postrojenje ako ispunjava jedan od sljedećih uslova:

- 1) prosječne godišnje emisije tog postrojenja iz prethodnih verifikovanih izvještaja o emisijama, uz izuzeće ugljendioksida koji potiče iz biomase i prije oduzimanja prenešenog ugljendioksida, iznose manje od 25.000 tona CO₂(e) godišnje;
- 2) prosječne godišnje emisije nijesu dostupne ili više nijesu primjenjive zbog promjene granica postrojenja ili uslova rada postrojenja, ali će prosječne godišnje emisije tog postrojenja u sljedećih pet godina, uz izuzeće ugljendioksida koji potiče iz biomase i prije oduzimanja prenešenog ugljendioksida, na osnovu metode konzervativne procjene iznositi manje od 25.000 tona CO₂(e) godišnje.

Operator vazduhoplova koji obavlja manje od 243 leta po periodu tokom tri uzastopna četvoromjesečna perioda i operator vazduhoplova koji obavlja letove s ukupnim godišnjim emisijama manjim od 25.000 tona ugljendioksida godišnje smatra se malim zagađivačem.

Regulisanim subjektom sa niskim emisijama se smatra regulisani subjekat ako ispunjava jedan od sljedećih uslova:

- 1) od 2027. do 2030. godine prosječne verifikovane godišnje emisije u dvije godine koje su prethodile izvještajnom periodu prije primjene faktora opsega, bez ugljendioksida iz goriva s nultom stopom, bile su manje od 1.000 tona ugljendioksida godišnje;
- 2) od 2031. prosječne godišnje emisije regulisanog subjekta iz verifikovanih izvještaja o emisijama tokom razdoblja trgovanja koje je neposredno prethodilo trenutnom razdoblju trgovanja, računane prije primjene faktora opsega i bez ugljendioksida iz goriva s nultom stopom, iznosile su manje od 1.000 tona ugljendioksida godišnje;
- 3) ako prosječne godišnje emisije iz tačke 1 ovog stava nijesu dostupne ili više nijesu reprezentativne za potrebe tačke 1, ali godišnje emisije tog regulisanog subjekta za sljedećih pet godina, izračunate prije primjene faktora opsega i bez ugljendioksida iz goriva s nultom stopom, na osnovu metode konzervativne procjene će biti manje od 1.000 tona CO₂(e) godišnje.

Neće se smatrati postrojenjem sa niskim emisijama postrojenje koje obavlja propisane aktivnosti kojima je obuhvaćen azot oksid.

Ako postrojenje s niskim emisijama koje je predmet pojednostavljenog praćenja tokom bilo koje kalendarske godine prekorači prag iz stava 2 ovog člana, operator stacionarnog postrojenja je dužan da bez odlaganja o tome obavijesti organ uprave.

Operater stacionarnog postrojenja bez odlaganja dostavlja značajnu izmjenu plana praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte organu uprave na odobrenje.

Prije odobravanja bilo kojeg pojednostavljenog plana praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte iz stava 1 ovog člana organ uprave sprovodi pojednostavljenu procjenu rizika kako bi utvrdio da li su predložene nadzorne aktivnosti i postupci za nadzorne aktivnosti srazmjerni utvrđenim inherentnim rizicima i rizicima pri nadzoru te iznosi razloge koji opravdavaju korišćenje takvog pojednostavnjenog plana praćenja.

Organ uprave može od operatera stacionarnog postrojenja da zahtijeva da sami izvrše procjenu rizika u skladu sa stavom 6 ovog člana, po potrebi.

Sadržaj pojednostavljenog plana praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte kao i uslove, aktivnosti, postupke, načine kontrole i potrebnu dokumentaciju koju treba dostaviti za korišćenje pojednostavljenog plana praćenja propisuje Ministarstvo.

Obaveze brodarskih društava

Član 29

Brodarsko društvo dužno je da za svaki svoj brod sačini plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu: plan praćenja emisija iz brodova) i druge relevantne informacije i izvještava o njima u cilju

podsticanja smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz pomorskog saobraćaja na troškovno efikasan način.

Brodarsko društvo za svaki svoj brod prati i izvještava o relevantnim parametrima tokom perioda izvještavanja i sprovodi ga u svim lukama u Crnoj Gori i za sva putovanja u luku pristajanja ili iz luke pristajanja u Crnoj Gori, kao i između luka pristajanja u Crnoj Gori.

Praćenje i izvještavanje moraju da budu potpuni i obuhvataju emisije gasova sa efektom staklene bašte od sagorijevanja goriva dok su brodovi na moru i na vezu.

Obaveza praćenja i izvještavanja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte primjenjuje se na sljedeće brodove:

- 1) bruto tonaže od 5 000 tona i veće u pogledu emisija gasova sa efektom staklene bašte ispuštenih tokom njihovih putovanja za prevoz tereta ili putnika u komercijalne svrhe od zadnje luke pristajanja takvih brodova do luke pristajanja u Crnoj Gori i od luke pristajanja u Crnoj Gori do sljedeće luke pristajanja, kao i unutar luka pristajanja u Crnoj Gori;
- 2) za opšti teret bruto tonaže manje od 5 000 tona, ali ne manje od 400 tona u pogledu emisija gasova sa efektom staklene bašte ispuštenih tokom njihovih putovanja za prijevoz tereta u komercijalne svrhe od njihove zadnje luke pristajanja do luke pristajanja u Crnoj Gori i od luke pristajanja u Crnoj Gori do njihove sljedeće luke pristajanja, kao i unutar luka pristajanja u Crnoj Gori i na odobalne brodove bruto tonaže manje od 5 000 tona, ali ne manje od 400 tona u pogledu emisija gasova sa efektom staklene bašte ispuštenih tokom njihovih putovanja od njihove zadnje luke pristajanja do luke pristajanja u Crnoj Gori i od luke pristajanja u Crnoj Gori do sljedeće luke pristajanja, kao i unutar luka pristajanja u Crnoj Gori; i
- 3) odobalne brodove bruto tonaže od 5 000 tona i veće u pogledu emisija gasova sa efektom staklene bašte ispuštenih tokom putovanja iz zadnje luke pristajanja do luke pristajanja u Crnoj Gori i od luke pristajanja u Crnoj Gori do sljedeće luke pristajanja, kao i unutar luka pristajanja u Crnoj Gori.

Obaveza praćenja i izvještavanja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte ne primjenjuje se na ratne brodove, vojne pomoćne brodove, brodove za izlov ili obradu ribe, drvene brodove primitivne izrade, brodove koji nemaju mehanički pogon i brodove u svojini Crne Gore koji se upotrebljavaju u nekomercijalne svrhe.

Praćenje i izvještavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz stava 1 ovog člana obuhvata sljedeće gasove:

- 1) ugljendioksid;
- 2) metan; i
- 3) azot oksid.

Plan praćenja emisije iz brodova

Član 30

Brodarsko društvo za svaki od svojih brodova akreditovanom verifikatoru (u daljem tekstu: verifikator) podnosi plan praćenja emisije iz brodova u kojem se navodi metoda za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte i druge informacije u skladu sa ovim zakonom najkasnije do 31. avgusta 2026. godine, a za brodove koji prvi put potpadaju pod nadležnost ovog zakona nakon 31. avgusta 2026. godine bez nepotrebnog odlaganja i najkasnije dva meseca nakon prvog pristajanja svakog broda u luku u Crnoj Gori.

Brodarsko društvo primjenjuje adekvatne mjere za izbjegavanje propusta u podacima tokom perioda izvještavanja.

Brodarsko društvo je dužno da obezbijedi tačne i potpune podatke o emisijama gasova sa efektom staklene bašte i druge informacije u skladu sa ovim zakonom.

Brodarsko društvo tokom praćenja i izvještavanja treba da uzme u obzir preporuke uključene u prethodne izvještaje o verifikaciji.

Verifikator ocjenjuje usklađenost plana praćenja emisije iz brodova sa ovim zakonom.

Ako se ocjenom verifikatora utvrde nesuklađenosti sa ovim zakonom, brodarsko društvo revidira plan praćenja emisije iz brodova i revidirani plan dostavlja verifikatoru na završno ocjenjivanje prije početka perioda izvještavanja.

Brodarsko društvo dostavlja revidirani plan praćenja emisije iz brodova najkasnije do početka perioda izvještavanja emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Brodarsko društvo za svaki od svojih brodova dostavlja organu uprave plan praćenja emisije iz brodova, za koji je verifikator ocijenio da je usklađen sa ovim zakonom.

Organ uprave odobrava dostavljeni plan praćenja emisije iz brodova u roku od četiri mjeseca od prvog pristajanja broda u luku u Crnoj Gori.

Organ uprave nadležan za brodarsko društvo zadržava tu nadležnost bez obzira na naknadne promjene u djelatnostima ili registraciji brodarskog društva sve dok se te promjene ne odraze u ažuriranom popisu.

Brodarsko društvo je dužno da najmanje jednom godišnje provjerava odražava li plan praćenja emisije iz brodova prirodu i funkcionisanje broda i može li se metodologija praćenja poboljšati, te na osnovu toga vrši izmjenu plana praćenja.

Brodarsko društvo je dužno da izmijeni plan praćenja emisije iz brodova u bilo kojem od sljedećih slučajeva:

- 1) u slučaju promjene društva;
- 2) ako se pojave nove emisije gasova sa efektom staklene bašte zbog novih izvora emisija ili zbog korišćenja novih vrsta goriva koje još nijesu uključene u plan praćenja;
- 3) ako promjena dostupnosti podataka zbog korišćenja novih vrsta mjerne opreme, novih metoda uzimanja uzoraka ili metoda analize ili iz bilo kojeg drugog razloga može uticati na tačnost u utvrđivanju emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 4) ako se utvrdi da su podaci iz primijenjene metode praćenja netačni;
- 5) ako se za bilo koji dio plana praćenja utvrdi da nije usklađen sa zahtjevima ovog zakona te se od brodarskog društva zahtijeva da ga revidira u skladu sa stavom 3 ovog člana.

Brodarsko društvo je dužno da bez odlaganja obavijesti verifikatora o svakom predlogu izmjene plana praćenja.

Izmjene plana praćenja podliježu ocjeni verifikatora u skladu sa stavom 5 ovog člana.

Nakon ocjene izmijenjenog plana praćenja verifikator obavještava brodarsko društvo o tome jesu li izmjene usklađene.

Nakon prijema obavještenja od verifikatora da je plan praćenja emisije iz brodova usklađen, brodarsko društvo dostavlja izmijenjeni plan praćenja organu uprave.

U slučaju promjene brodarskog društva, novo društvo osigurava da svaki brod pod njegovom odgovornošću bude usklađen sa zahtjevima ovog zakona u vezi sa cjelokupnim periodom izvještavanja tokom kojeg preuzima odgovornost za predmetni brod.

Sadržaj i način pripreme plana praćenja emisije iz brodova, metodologiju za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte i praćenje drugih relevantnih podataka, uključujući parametre za određivanje prevezenog tereta za određene kategorije brodova, način upravljanja i kontrolu podataka, sadržaj i obrazac izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte iz brodova propisuje Ministarstvo, uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za pomorstvo.

Ciljevi i mjere za smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte u sektorima korišćenja zemljišta, promjene namjene zemljišta i šumarstva

Član 31

Radi postizanja ciljeva smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte preduzimaju se mjere kojima se postiže da obračunate emisije gasova sa efektom staklene bašte iz sektora korišćenja zemljišta, promjene namjene zemljišta i šumarstva ne prelaze ponore emisija iz tog sektora.

Sprovođenje mjera iz stava 1 ovog člana u nadležnosti je organa državne uprave nadležnih za poslove zaštite životne sredine, poljoprivrede i šumarstva.

Ako se obavezna smanjenja emisija ne mogu nadomjestiti obračunatom razlikom između emisija i ponora gasova sa efektom staklene bašte u predviđenom roku, Vlada može odrediti dodatne mjere za postizanje obaveznih ciljeva smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Na praćenje i izvještavanje o mjerama za ograničavanje emisija u sektorima iz stava 1 ovog člana primjenjuju se odredbe čl. 63 i 65 ovog zakona.

Način obračuna emisija iz sektora šumarstva, korišćenja zemljišta i promjene namjene zemljišta, kao i dozvoljena odstupanja od postizanja tih ciljeva propisuje Ministarstvo.

Emisija ugljendioksida iz novih putničkih vozila sa motorom sa unutrašnjim sagorijevanjem

Član 32

Pravno lice i preduzetnik koji stavlja u promet ili iznajmljuje nova putnička vozila, dužan je da na mjestu prodaje, odnosno iznajmljivanja na jasno vidljiv način postavi ili u njegovoj blizini učini dostupnim informacije o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama ugljendioksida za svaki model novog putničkog vozila.

Informacije o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida iz novih putničkih vozila se čine dostupnim potrošačima preko oznaka (naljepnica) na vozilima, postera ili displeja istaknutih na mjestima prodaje, vodiča o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida i putem druge promotivne literature i materijala.

Ministarstvo, u saradnji sa pravnim licima i preduzetnicima iz stava 1 ovog člana priprema i objavljuje na svojoj internet stranici Vodič o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida iz stava 2 ovog člana, za sve modele novih putničkih vozila koja se uvoze u Crnu Goru.

Vodič iz stava 2 ovog člana ažurira se jednom godišnje.

Pravno lice i preduzetnik iz stava 1 ovog člana obezbjeđuje da se za svaku marku automobila izloži plakat (ili, u zamjenu, prikaz) sa popisom podataka o službenoj potrošnji goriva i službenim specifičnim emisijama ugljendioksida novih modela novih putničkih automobila izloženih ili ponuđenih na prodaju ili leasing na prodajnom mjestu.

Pravno lice i preduzetnik iz stava 1 ovog člana obezbjeđuje da sva promotivna literatura sadrži podatke o službenoj potrošnji goriva i službenoj specifičnoj emisiji ugljendioksida modela putničkih automobila na koje se odnosi.

U oznakama (naljepnicama) na vozilima, posterima ili displejima istaknutih na mjestima prodaje, vodiču o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida i drugoj promotivnoj literaturi i materijalima iz stava 2 ovog člana ne mogu se navoditi informacije koje bi mogle dovesti u zabunu potencijalne kupce novih putničkih vozila.

Pravno lice i preduzetnik iz stava 1 ovog člana, može po potrebi činiti dostupnim i druge vrste promotivnog materijala, kako bi se iskazali podaci o emisiji ugljendioksida i potrošnji goriva pojedinog modela automobila na koji se taj materijal odnosi.

Pravno lice i preduzetnik iz stava 1 ovog člana, dužno je da primjerak vodiča iz stava 2 ovog člana ustupi licima koja kupuju, odnosno iznajmljuju vozila, bez naknade.

Bliži sadržaj oznaka, vodiča, postera, displeja i druge promotivne literature i materijala o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida propisuje Ministarstvo.

IV. IZVJEŠTAVANJE O EMISIJAMA I VERIFIKACIJA IZVJEŠTAJA

Izveštavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte

Član 33

Operater stacionarnog postrojenja, odnosno operator vazduhoplova dužan je da dostavi organu uprave verifikovani izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu: Verifikovani izvještaj) do 31. marta tekuće za prethodnu godinu.

Regulisani subjekat je dužan da Verifikovani izvještaj dostavi do 30. aprila tekuće za prethodnu godinu.

Operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova, koji je prestao sa radom, odnosno u slučaju stečaja stečajni upravnik, dužan je da bez odlaganja dostavi organu uprave Verifikovani izvještaj, za period od 1. januara tekuće godine do dana prestanka rada.

U slučaju ukidanja dozvole operater stacionarnog postrojenja, odnosno regulisani subjekat dužan je da izradi Verifikovani izvještaj o emisijama za period od početka godine do dana izvršnosti rješenja iz člana 20 ovog zakona.

Operator vazduhoplova dužan je da jednom godišnje izvještava o efektima vazduhoplovstva koji nijesu povezani s emisijama ugljendioksida.

Organ uprave u roku od 30 dana od dana dostavljanja provjerava Verifikovane izvještaje u smislu usklađenosti sa propisom iz stava 9 ovog člana i vraća na dopunu u roku od najduže 15 dana ili ih odobrava.

Odobrene Verifikovane izvještaje organ uprave objavljuje na svojoj internet stranici, osim podataka na koje podnosilac izvještaja ukaže kao povjerljive, u skladu sa zakonom.

Verifikator je dužan da na zahtjev organa uprave omogućí pristup internoj verifikacionoj dokumentaciji i drugim relevantnim informacijama u cilju provjere verifikacionog izvještaja.

Sadržaj i obrazac verifikovanog izvještaja, način izvještavanja o emisijama, rokove čuvanja izvještaja, način praćenja i izvještavanja o efektima vazduhoplovstva koji nijesu povezani s emisijama ugljendioksida, način provjere cjelovitosti izvještaja, propisuje Ministarstvo.

Konzervativna procjena

Član 34

Organ uprave vrši konzervativnu procjenu nivoa emisije gasova sa efektom staklene bašte i prema potrebi efekata vazduhoplovstva koji nijesu povezani sa emisijama ugljendioksida u roku od 30 dana ako operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova:

- 1) ne dostavi verifikovani izvještaj o nivoima emisija gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa članom 33 ovog zakona;
- 2) verifikovani izvještaj o nivoima emisija gasova sa efektom staklene bašte nije u skladu sa odredbama ovog zakona;
- 3) godišnji izvještaj o nivoima emisija gasova sa efektom staklene bašte nije verifikovan u skladu sa članom 35 ovog zakona;
- 4) ako verifikator u svom izvještaju konstatuje da postoje pogrešno prikazani podaci koje operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova nije ispravio prije izdavanja izvještaja o verifikaciji.

Troškove izrade procjene iz stava 1 ovog člana, snosi operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova, odnosno brodersko društvo.

Operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova, odnosno brodersko društvo iz stava 1 ovog člana je dužan da na zahtjev organa uprave u roku od osam dana od dana dostavljanja zahtjeva dostavi svu neophodnu dokumentaciju za potrebe izrade konzervativne procjene.

Način obračuna i visinu konzervativne procjene propisuje Vlada.

Način vršenja konzervativne procjene propisuje Ministarstvo.

Verifikacija izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte

Član 35

Verifikacija izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte vrši se radi obezbjeđenja i kontrole kvaliteta podataka radi poboljšanja praćenja i izvještavanja o emisijama.

Verifikaciju izvještaja o emisiji gasova sa efektom staklene bašte može da vrši akreditovano pravno lice (u daljem tekstu: verifikator).

Operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat odnosno operator vazduhoplova, dužan je da na zahtjev verifikatora dostavi svu dokumentaciju u vezi sa radom postrojenja, djelatnosti regulisanog subjekta odnosno vazduhoplova koja je neophodna za verifikaciju izvještaja.

Izvještaj o verifikaciji emisija gasova sa efektom staklene bašte, verifikator dostavlja operatoru stacionarnog postrojenja, regulisanom subjektu odnosno operatoru vazduhoplova.

Ako se pri verifikaciji izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte utvrdi da plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte nije odobren od strane organa uprave ili da odobreni plan praćenja nije u skladu sa tekućim poslovanjem, verifikator to prijavljuje u svom izvještaju o verifikaciji i obavještava operatera stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operatora vazduhoplova da izmijeni plan praćenja u skladu sa ovim zakonom.

U slučaju iz stava 6 ovog člana, operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova, dužni su da izmijenjeni plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte dostave organu uprave na odobrenje u skladu sa članom 24 ovog zakona.

Ako operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte iz stava 6 ovog člana dostavi do 31. decembra tekuće godine verifikacija izvještaja nastavlja se na osnovu odobrenog izmijenjenog plana praćenja.

Na osnovu informacija prikupljenih tokom verifikacije, verifikator za svaki izvještaj o emisijama, referentnim podacima, podacima novog subjekta ili nivou aktivnosti koji je bio predmet verifikacije izdaje Verifikovani izvještaj, u kojem se navodi:

- 1) da je izvještaj verifikovan kao zadovoljavajući;
- 2) da izvještaj sadrži materijalne greške koje nijesu ispravljene prije izdavanja verifikovanog izvještaja;
- 3) da je opseg verifikacije previše ograničen pa verifikator nije mogao da pribavi dovoljno dokaza kako bi izdao verifikovano mišljenje uz razumnu sigurnost da izvještaj ne sadrži materijalne greške; ili
- 4) da je zbog neusklađenosti, bilo pojedinačnih ili zajedno s drugim neusklađenostima, izvještaj nejasan pa verifikator ne može uz razumnu garanciju tvrditi da ne sadrži materijalne greške.

Izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene može se verifikovati kao zadovoljavajući samo ako ne sadrži materijalne greške.

Ako su u Verifikovanom izvještaju navedene neusklađenosti ili preporuke za poboljšanje, operator stacionarnog postrojenja odnosno operator vazduhoplova dostavlja organu uprave na odobrenje izvještaj o poboljšanju do 30. juna godine u kojoj je verifikator izdao verifikovani izvještaj.

Rok iz stava 10 ovog člana, organ uprave može da produži na zahtjev operatora stacionarnog postrojenja regulisanog subjekta, odnosno operatora vazduhoplova do 30. septembra godine u kojoj je verifikator izdao Verifikovani izvještaj.

U izvještaju iz stava 10 ovog člana operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, odnosno operator vazduhoplova opisuje kako je i kada ispravio ili planira da ispravi neusklađenosti koje je utvrdio verifikator i izvrši preporučena poboljšanja.

Operator stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova, odnosno brodarsko društvo ne može da trguje emisionim kreditima i vrši njihov prenos do dobijanja pozitivnog Verifikovanog izvještaja.

Kriterijume i način verifikovanja podataka o emisijama, sadržaj interne verifikacione dokumentacije, uslove koje treba da ispunjava nezavisni revizor i način revizije postupka verifikacije, rokove čuvanja izvještaja, rokove i način dostavljanja informacija i dokumentacije za postupanje po zahtjevu verifikatora propisuje Ministarstvo.

Nezavisni revizor

Član 36

Verifikator je dužan da prije izdavanja Verifikovanog izvještaja internu verifikacionu dokumentaciju i verifikovani izvještaj dostavi nezavisnom revizoru.

Nezavisni revizor obavlja reviziju kako bi osigurao da je postupak verifikacije sproveden u skladu sa ovim zakonom i da su postupci za aktivnosti verifikacije pravilno sprovedeni uz primjerenu stručnu pažnju i procjenu.

Nezavisni revizor ocjenjuje i jesu li prikupljeni dokazi dovoljni da verifikator na osnovu njih može uz razumnu sigurnost izdati verifikovani izvještaj.

Nezavisni revizor ne može obavljati aktivnosti verifikacije koje podliježu njegovoj reviziji.

Uslove koje treba da ispunjava nezavisni revizor i način revizije postupka verifikacije propisuje Ministarstvo.

Obaveze verifikatora

Član 37

Verifikator sprovodi verifikaciju s ciljem podnošenja verifikovanog izvještaja u kojem s razumnom sigurnošću zaključuje da izvještaj operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, odnosno brodarskog društva ne sadrži materijalne greške.

Verifikator planira i sprovodi verifikaciju uz stručni skepticizam, priznajući mogućnost postojanja okolnosti zbog kojih bi podaci u izvještaju mogle da sadrže materijalne greške.

U postupku verifikacije verifikator ocjenjuje sljedeće:

- 1) da li je izvještaj operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, odnosno brodarskog društva potpun i ispunjava li zahtjeve ovog zakona;
- 2) da li su podaci u izvještaju operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, odnosno brodarskog društva potpune i ispunjavaju li zahtjeve ovog zakona;
- 3) da li je operator stacionarnog postrojenja odnosno regulisani subjekat postupio u skladu sa zahtjevima iz dozvole za emisije gasova sa efektom staklene bašte i odobrenog plana praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte za verifikaciju izvještaja operatora stacionarnog postrojenja odnosno regulisanog subjekta o emisijama, odnosno u skladu sa zahtjevima iz odobrenog plana praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte za verifikaciju izvještaja operatora vazduhoplova odnosno brodarskog društva o emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- 4) da li je operator djelovao u skladu sa zahtjevima iz odobrenog plana metodologije praćenja ako se radi o izvještaju operatera o referentnim podacima, izvještaju o podacima novog postrojenja ili godišnjem izvještaju o nivou aktivnosti;
- 5) da li su podaci u izvještaju operatora stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, odnosno brodarskog društva bez materijalnih grešaka;
- 6) mogu li se dostaviti podaci iz kojih su vidljive aktivnosti protoka podataka, sistem kontrole i s njima povezani postupci operatora stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, odnosno brodarskog društva s ciljem poboljšanja efikasnosti njihovog praćenja i izvještavanja o njima.

Ako organ uprave nije odobrio plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte, ako je plan nepotpun ili su tokom perioda izvještavanja u njemu napravljene značajne izmjene koje organ upravo nije odobrio, verifikator savjetuje operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, odnosno operatora vazduhoplova da pribavi potrebno odobrenje organa uprave.

Nakon odobrenja organa uprave verifikator u skladu s odobrenjem nastavlja, ponavlja ili prilagođava aktivnosti verifikacije.

Ako odobrenje organa uprave nije pribavljeno prije izdavanja verifikovanog izvještaja, verifikator o tome izvještava u verifikovanom izvještaju.

Verifikator sprovodi plan verifikacije i na osnovu analize rizika prema potrebi provjerava sprovođenje odobrenog plana ili plana metodologije praćenja.

Verifikator provjerava pravilnu primjenu i sprovođenje metodologije praćenja koju je u planu praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte odobrio organ uprave, uključujući posebne detalje te metodologije praćenja.

Praćenje, izvještavanje i verifikacija emisije iz brodova

Član 38

Brodarsko društvo na osnovu plana praćenja emisije iz brodova prati emisije gasova sa efektom staklene bašte i druge relevantne podatke za svaki brod po putovanju i na godišnjoj osnovi primjenom odgovarajuće metode za utvrđivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa propisom iz stava 11 ovog člana.

Brodarsko društvo je dužno da pribavlja, bilježi, sastavlja, analizira i dokumentuje podatke o praćenju, uključujući pretpostavke, reference, pojedinačne emisione faktore za svaku vrstu goriva i podatke o aktivnosti na transparentan način koji verifikatoru omogućava ponovno utvrđivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Brodarsko društvo do 31. marta svake godine organu uprave dostavlja godišnji izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte i druge relevantne podatke tokom cijelog perioda izvještavanja za svaki brod pod svojom odgovornošću koji je verifikovan kao zadovoljavajući od strane verifikatora.

Brodarsko društvo do 31. marta svake godine organu uprave dostavlja izvještaj o objedinjenim podacima o emisijama gasova sa efektom staklene bašte na nivou društva koji obuhvata emisije u periodu izvještavanja prethodne godine u vezi sa djelatnostima pomorskog saobraćaja za sve brodove u svojoj nadležnosti a koji je verifikovan u skladu sa ovim zakonom.

Verifikator ocjenjuje usklađenost izvještaja o emisijama iz stava 3 ovog člana i izvještaja o objedinjenim podacima o emisijama iz stava 4 ovog člana sa odredbama ovog zakona.

Ako u ocjenjivanju verifikator utvrdi da u izvještaju o emisijama nema značajnih materijalnih grešaka, verifikator izdaje izvještaj o verifikaciji u kojem navodi da je izvještaj verifikovan kao zadovoljavajući.

Ako se u ocjenjivanju zaključi da izvještaj o emisijama sadrži materijalne greške ili nesuklađenosti, verifikator o tome na pravovremeni način obavještava brodarsko društvo.

Brodarsko društvo ispravlja materijalne greške ili neusklađenosti kako bi se omogućilo da postupak verifikacije bude završen na vrijeme i predaje verifikatoru revidirani izvještaj o emisijama i sve druge podatke koji su potrebni da se isprave pronađene neusklađenosti.

Verifikator u izvještaju o verifikaciji navodi je li društvo ispravilo materijalne greške ili neusklađenosti koje su utvrđene tokom ocjenjivanja u okviru verifikacije.

Ako prijavljene materijalne greške ili neusklađenosti nijesu ispravljene i pojedinačno ili u kombinaciji dovode do značajnih materijalnih grešaka, verifikator izdaje izvještaj o verifikaciji u kojem navodi da izvještaj o emisijama nije u skladu sa ovim zakonom.

Ako dođe do promjene brodarskog društva, prethodno brodarsko društvo dostavlja organu uprave, nadležnom tijelu države zastave za brodove koji plove pod zastavom države članice Evropske unije i novom brodarskom društvu verifikovani izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte i to na dan što je bliže moguće datumu završetka promjene, a najkasnije u roku od tri mjeseca od promjene, koji obuhvata iste elemente kao izvještaj o emisijama iz stava 3 ovog člana, za period koji odgovara djelatnostima sprovedenim pod njegovom odgovornošću.

Način ocjene planova praćenja i verifikacije izvještaja o emisijama, djelimičnih izvještaja o emisijama i objedinjenih podataka i izvještaja na nivou brodarskog društva, postupke u procesu verifikacije, zahtjeve u pogledu kompetencije i način akreditacije verifikatora, pravila o razmjeni informacija i pravila o odobravanju planova praćenja i njihovih izmjena od strane organa za upravljanje propisuje Ministarstvo, uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za pomorstvo.

Dokument o usklađenosti

Član 39

Verifikator na osnovu izvještaja o verifikaciji iz člana 38 stav 3 predmetnom brodu izdaje dokument o usklađenosti.

Dokument o usklađenosti sadrži sljedeće podatke:

- 1) identitet broda (ime, identifikacijski broj prema IMO-u, luka upisa ili matična luka);
- 2) ime, adresu i glavno mjesto poslovanja brodovlasnika;
- 3) identitet verifikatora;
- 4) datum izdavanja dokumenta o usklađenosti, njegov rok važenja i period izvještavanja na koje se odnosi.

Dokument o usklađenosti važi 18 mjeseci nakon završetka perioda izvještavanja.

Brodovi koji dolaze u luku ili polaze iz luke u Crnoj Gori ili se nalaze u njoj i koji su tokom perioda izvještavanja obavili putovanja moraju posjedovati valjani dokument o usklađenosti do 30. juna godine koja slijedi nakon kraja perioda izvještavanja.

Sadržaj dokumenta o usklađenosti propisuje Ministarstvo, uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za pomorstvo.

Zadržavanje i protjerivanje broda

Član 40

Ako brod plovi pod zastavom države članice Evropske unije i uđe u jednu od luka u Crnoj Gori ili se zatekne u nekoj od njenih luka, nakon što dotičnom brodarskom društvu omogući izjašnjenje, Crna Gora može zadržati brod sve dok brodarsko društvo ne ispuní svoje obaveze praćenja i izvještavanja.

Ako brod koji plovi pod zastavom države koja nije članica Evropske unije nije ispunio obaveze praćenja i izvještavanja tokom dva ili više uzastopnih perioda izvještavanja i ako se drugim izvršnim mjerama nije osigurala usklađenost, organ državne uprave nadležan za pomorstvo može, nakon što brodarskom društvu omogući izjašnjenje, izdati nalog o protjerivanju o kojem obavještava Evropsku agenciju za pomorsku sigurnost (EMSA) i državu zastave broda.

Ispunjavanje obaveza praćenja i izvještavanja potvrđuje se valjanim dokumentom o usklađenosti koji se dostavlja organu državne uprave nadležnom za pomorstvo.

Zbog izdavanja naloga o protjerivanju, Crna Gora može odbiti ulazak broda u sve svoje luke sve dok brodarsko društvo ne ispuní obaveze praćenja i izvještavanja.

Ako brodarsko društvo nije ispunilo obaveze predaje emisionih kredita tokom dva ili više uzastopnih perioda izvještavanja i ako se drugim izvršnim mjerama nije osigurala usklađenost, organ državne uprave nadležan za pomorstvo može, nakon što brodarskom društvu omogući izjašnjenje, izdati nalog o protjerivanju o kojem se obavještava Evropska komisija, Evropska agencija za pomorsku sigurnost (EMSA), druge države članice Evropske unije i državu zastave broda.

Zbog izdavanja naloga o protjerivanju, osim za brodove koji plove pod zastavom Crne Gore, brodovima pod odgovornošću brodarskog društva koje nije ispunilo obavezu predaje emisionih kredita odbija se ulazak u luke u Crnoj Gori sve dok brodarsko društvo ne ispuní svoje obaveze predaje emisionih kredita.

Ako brod plovi pod zastavom Crne Gore i uđe u jednu od njenih luka ili se zatekne u jednoj od njenih luka, organ državne uprave nadležan za pomorstvo, nakon što brodarskom društvu omogući izjašnjenje, zadržava brod sve dok brodarsko društvo ne ispuní obavezu predaje emisionih kredita.

Brodarsko društvo ili brodar ili njegov predstavnik protiv naloga o protjerivanju mogu pokrenuti postupak pred nadležnim sudom, o čemu je dužan da ih obavijesti organ državne uprave nadležan za pomorstvo.

Nezavisnost verifikatora

Član 41

Verifikator u obavljanju aktivnosti verifikacije djeluje u javnom interesu i nezavisan je od operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatera vazduhoplova, brodarskog društva, odnosno Ministarstva i organa uprave.

Da bi se obezbijedila nezavisnost i nepristranost verifikator ne može da bude operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova, brodarsko društvo, vlasnik operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatera vazduhoplova ili brodarskog društva ili u vlasništvu operatera stacionarnog

postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova ili brodarskog društva, odnosno da nije u sukobu interesa u skladu sa članom 42 ovog zakona.

Verifikator je nezavisan i u odnosu na subjekte koji trguju emisijama kreditima u okviru sistema trgovanja emisijama gasova sa efektom staklene bašte.

Verifikator ne obavlja aktivnosti verifikacije za operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova ili brodarskog društva koji predstavlja neprihvatljiv rizik za njegovu nepristranost ili za njega stvara sukob interesa.

Verifikator u verifikaciju izvještaja operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova ili brodarskog društva ne uključuje osoblje niti spoljne saradnike čiji bi rad doveo do stvarnog ili potencijalnog sukoba interesa.

Verifikator ne može spoljnim saradnicima povjeriti zaključenje ugovora između operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova ili brodarskog društva i verifikatora, nezavisni pregled ili izdavanje verifikovanog izvještaja.

Izuzetno od stava 6 ovog člana, ugovaranje obavljanja verifikacije sa fizičkim licima ne smatra se saradnjom s spoljnim saradnicima ako verifikator pri zaključenju ugovora s tim licima preuzima punu odgovornost za verifikaciju koju obavljaju.

Pri verifikovanju izvještaja istog operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova ili brodarskog društva kao i prethodne godine verifikator razmatra rizik za nepristranost i preduzima mjere za smanjenje rizika.

Verifikator osigurava i da aktivnosti osoblja ili organizacija ne utiču na povjerljivost, objektivnost, nezavisnost i nepristranost verifikacije.

Pravno lice koje je izradilo izvještaj o emisijama ili plan praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte za određeno stacionarno postrojenje, regulisanog subjekta operatora vazduhoplova ili brodarskog društva ne može vršiti verifikaciju izvještaja za to stacionarno postrojenje, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova ili brodarsko društvo.

Postojanje sukoba interesa

Član 42

Sukob interesa između verifikatora i operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, ili brodarskog društva postoji ako:

- 1) predstavnik verifikatora koji djeluje u ime i/ili za račun verifikatora, koji sprovodi verifikaciju, ima direktno ili indirektno finansijski, privredni ili drugi lični interes koji može da utiče na njegovu nepristranost i nezavisnost u sprovođenju verifikacije, a naročito ako:
 - učestvuje u upravljanju kod operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, odnosno brodarskog društva; ili
 - ima vlasnički udio ili akcije u iznosu većem od 2,5% kapitala ili drugo pravo na osnovu kojeg može da učestvuje u upravljanju poslovanjem operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, odnosno brodarskog društva;
- 2) ovlašćeno lice operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, odnosno brodarskog društva:
 - ima vlasnički udio ili akcije verifikatora u iznosu većem od 2,5% vrijednosti kapitala; ili
 - je sa predstavnikom verifikatora bračni ili vanbračni drug, bez obzira da li zajednica i dalje postoji, srodnik u pravoj liniji ili u pobočnoj liniji do četvrtog stepena, tazbinskoj do drugog stepena ili kao usvojilac ili usvojenik.
- 3) se odnos između verifikatora i operatera stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, odnosno brodarskog društva operatora ili operatora vazduhoplova zasnovan na zajedničkom vlasništvu, zajedničkom upravljanju, zajedničkoj upravi ili osoblju, zajedničkim resursima, zajedničkim finansijama i zajedničkim ugovorima ili zajedničkom stavljanju na tržište;
- 4) ako je operater stacionarnog postrojenja, regulisanog subjekta, operatora vazduhoplova, odnosno brodarskog društva koristio savjetodavne usluge za razvijanje dijela postupka praćenja i izvještavanja ili tehničkom pomoći pri razvijanju ili održavanju sistema koji se primjenjuje za praćenje podataka o emisijama ili podataka relevantnih za besplatnu dodjelu emisijama kredita i izvještavanje o njima od strane savjetodavnog tijela, tijela nadležnog za tehničku pomoć ili neke druge organizacije koja je povezana s verifikatorom i ugrožava njegovu nepristranost.

Predstavnik verifikatora iz stava 1 tačka 1 ovog člana je:

- 1) ovlašćeno lice verifikatora;
- 2) službenik koji sprovodi verifikaciju; i/ili
- 3) lice iz tač. 1 i 2 ovog stava koje djeluje u ime i/ili za račun verifikatora.

Odredba stava 1 tačka 1 ovog člana odnosi se i na srodnike u pravoj liniji i u pobočnoj liniji do četvrtog stepena, srodnike po tazbini do drugog stepena, bračnog ili vanbračnog druga, bez obzira da li je brak prestao, usvojio i usvojenika i predstavnika verifikatora iz stava 2 tačka 1 ovog člana.

Prenos udjela ili akcija u vlasništvu na drugo pravno ili fizičko lice u skladu sa propisima o sprečavanju sukoba interesa ne isključuje postojanje sukoba interesa dok prenos udjela traje.

Ako verifikator obavi šest godišnjih verifikacija za određenog operatora vazduhoplova, nakon toga je dužan da uzme tri uzastopne godine pauze od pružanja usluga verifikacije tom operatoru vazduhoplova.

Ako verifikator pet godina uzastopno obavlja godišnje verifikacije za određeno stacionarno postrojenje, nakon toga tri uzastopne godine ne može pružati usluge verifikacije tom postrojenju.

Upravljanje, kontrola i evidencija podataka

Član 43

Operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova odnosno brodarsko društvo, dužan je da uspostavi evidenciju i procedure za čuvanje dokumentacije o emisijama gasova sa efektom staklene bašte.

Operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova odnosno brodarsko društvo iz stava 1 ovog člana dužni su da dokumentaciju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte čuva najmanje deset godina.

Operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova, odnosno brodarsko društvo, dužan je da redovno prikuplja i vrši kontrolu prikupljanja podataka o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa planom praćenja.

Ministarstvo i organ uprave dužni su da sve odluke i izvještaje o dodjelu emisijama kredita, praćenju, izvještavanju i verifikaciji emisija gasova sa efektom staklene bašte učine dostupnim na nediskriminatoran i transparentan način, osim podataka i informacija iz njih koje se smatraju tajnim, odnosno poslovnim tajnom u skladu sa zakonom.

Bliže uslove koje u pogledu upravljanja, kontrole i evidencije podataka, treba da ispunjava operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova i brodarsko društvo propisuje Ministarstvo.

V. SISTEM TRGOVANJA EMISIONIM KREDITIMA

Trgovanje emisijama kreditima

Član 44

Trgovanjem emisijama kreditima i njihovom predajom, čija se količina postepeno ograničava, smanjuju se emisije gasova sa efektom staklene bašte iz stacionarnih postrojenja i vazduhoplova čime se na troškovno efikasan način doprinosi ublažavanju klimatskih promjena.

Dodjela emisijama kredita za stacionarna postrojenja

Član 45

Operateru stacionarnog postrojenja koji posjeduje dozvolu dodjeljuju se emisijama krediti.

Dodjelu emisijama kredita vrši Ministarstvo, sprovođenjem javnih aukcija i/ili besplatnom dodjelom.

Besplatni emisijama krediti se ne dodjeljuju novim postrojenjima za proizvodnju električne energije.

Ministarstvo dodjeljuje operateru stacionarnog postrojenja količinu emisijama kredita koje se dodjeljuju besplatno za tekuću kalendarsku godinu do 30. juna tekuće godine.

Postupak javne aukcije i dodjele besplatnih emisijama kredita sprovodi komisija koju obrazuje Ministarstvo.

Javna aukcija sprovodi se na osnovu poziva za dodjelu emisijama kredita, koji raspisuje Ministarstvo.

Emisijama krediti dodijeljeni na javnoj aukciji mogu se prenositi između stacionarnih postrojenja u okviru definisanog vremenskog perioda dodjele emisijama kredita.

Operateru stacionarnog postrojenja koje je prestalo sa obavljanjem djelatnosti ne dodjeljuju se besplatno emisioni krediti od kalendarske godine u kojoj je postrojenje prestalo sa obavljanjem djelatnosti.

Za postrojenja čija je dozvola za emisije ukinuta kao i za postrojenja čiji rad ili ponovno započinjanje s radom nijesu tehnički mogući smatra se da su prestala s radom.

Emisioni krediti dodijeljeni operateru stacionarnog postrojenja koje je prestalo sa radom se poništavaju.

Operater stacionarnog postrojenja je dužan do 15. januara svake godine obavijestiti organ uprave o svakoj promjeni povezanoj s radom postrojenja u prethodnoj kalendarskoj godini koja utiče na dodjelu emisionih kredita postrojenju.

Ako stacionarno postrojenje nakon dodjele besplatnih emisionih kredita smanji nivo proizvodne aktivnosti, kao i u slučaju pokretanja stečaja ili likvidacije Ministarstvo donosi rješenje kojim se smanjuje broj besplatno dodijeljenih emisionih kredita stacionarnom postrojenju.

Operater stacionarnog postrojenja je dužan izvršiti povrat prekomjerno dodijeljenih emisionih kredita u roku od 30 dana od dana dostavljanja rješenja iz stava 12 ovog člana.

Ukupan iznos emisionih kredita koji se može dodijeliti, period dodjele emisionih kredita, način računanja ukupne količine emisionih kredita za period dodjele i količine emisionih kredita za svaku godinu perioda dodjele emisionih kredita, prelazne mjere, uslove i kriterijume za dodjelu besplatnih emisionih kredita za energetski intenzivne industrije i modernizaciju energetskog sektora, količina emisionih kredita u stabilizacionoj rezervi, način sprovođenja aukcije za dodjelu emisionih kredita, minimalna cijena emisionih kredita, dinamika postepenog smanjenja broja besplatno dodijeljenih emisionih kredita, način vođenja registra dodijeljenih emisionih kredita, njihove predaje, prenosa i korišćenja propisuje Vlada.

Dodjela emisionih kredita za operatore vazduhoplova

Član 46

Operatoru vazduhoplova kojem je odobren plan praćenja emisije vazduhoplova dodjeljuju se emisioni krediti.

Dodjelu emisionih kredita vrši Ministarstvo sprovođenjem javnih aukcija.

Javna aukcija se sprovodi u skladu sa odredbama člana 45 ovog zakona.

Predaja emisionih kredita za brodarska društva

Član 47

Brodarsko društvo je dužno da do 30. septembra svake godine preda emisione kredite u registar emisionih kredita (u daljem tekstu: Registar) u iznosu koji odgovara verifikovanoj ukupnoj emisiji gasova sa efektom staklene bašte u prethodnoj kalendarskoj godini.

Dodjela emisionih kredita i primjena zahtjeva predaje u pogledu djelatnosti pomorskog saobraćaja primjenjuje se u odnosu na 50% emisije iz brodova koji obavljaju putovanja iz luke pristajanja u nadležnosti države članice u luku pristajanja izvan nadležnosti države članice, 50 % emisija iz brodova koji obavljaju putovanja iz luke pristajanja van nadležnosti države članice u luku pristajanja u nadležnosti države članice, 100% emisija iz brodova koji obavljaju putovanja iz luke pristajanja u nadležnosti države članice u luku pristajanja u nadležnosti države članice i 100 % emisija iz brodova unutar luke pristajanja u nadležnosti države članice.

Brodarsko društvo dužno je da preda u Registar emisione kredite i to za 100 % verifikovanih emisija o kojima je izvijesteno.

Izuzetno od stava 3 ovog člana brodarsko društvo može predati 5 % manje emisionih kredita od svojih verifikovanih emisija iz brodova kategorizovanih za plovību u oblastima sa ledom ispuštenih do 31. decembra 2030. godine, pod uslovom da ti brodovi imaju klasu IA ili IA Super ili ekvivalentnu klasu utvrđenu na osnovu Preporuke 25/7 HELCOM-a.

Izuzetno od stava 3 ovog člana, protiv brodarskog društva neće se preduzimati mjere u pogledu emisija ispuštenih do 31. decembra 2030. godine tokom putovanja koja obavljaju putnički brodovi ili ro-pax brodovi u okviru transnacionalnog ugovora o javnim uslugama ili transnacionalne obaveze pružanja javne usluge između države članice i druge države članice od kojih jedna nema kopnenu granicu s drugom državom članicom, a druga je država članica geografski najbliža državi članici bez takve kopnene granice kao i tokom djelatnosti takvih brodova unutar luke u vezi sa tim putovanjima.

Izuzetno od stava 3 ovog člana, protiv brodarskog društva neće se preduzimati mjere u pogledu emisija ispuštenih do 31. decembra 2030. godine tokom putovanja koja obavljaju putnički brodovi i ro-pax brodovi, osim putničkih brodova za kružna putovanja, između luke ostrva u nadležnosti te države članice, koji nema drumsku ili željezničku vezu s kopnom i koji ima broj stanovnika manji od 200.000 sa stalnim boravištem prema posljednjim

najboljim podacima dostupnima 2022. godine, i luke pod nadležnošću te iste države članice, kao i tokom djelatnosti takvih brodova unutar luke u vezi s takvim putovanjima.

Obaveza predaje emisijih kredita ne nastaje u pogledu emisija ispuštenih do 31. decembra 2030. godine tokom putovanja između luke smještene u najudaljenijoj regiji države članice i luke u istoj državi članici, uključujući putovanja između luka unutar najudaljenijeg regiona i putovanja između luka u najudaljenijim regionima iste države članice, kao i tokom djelatnosti takvih brodova unutar luke u vezi sa takvim putovanjima.

Ako krajnju odgovornost za kupovinu goriva ili upravljanje brodom ili oboje, na osnovu ugovora preuzme drugi subjekat osim brodarskog društva, brodarsko društvo ima pravo da mu taj subjekat nadoknadi troškove koji proizlaze iz predaje emisijih kredita.

U slučaju iz stava 8 ovog člana brodarsko društvo ostaje subjekat odgovoran za predaju emisijih kredita i dužno je da predaje emisijne kredite u Registar bez obzira na pravo takvih brodarskih društava da im komercijalni operateri nadoknade troškove koji proizlaze iz predaje.

Upravljanje brodom, u svrhu stava 8 ovog člana, znači određivanje tereta koji se prevozi brodom ili rute i brzine broda.

Period dodjele emisijih kredita za operatore vazduhoplova i za brodarska društva, način računanja ukupne količine emisijih kredita za period dodjele i količine emisijih kredita za svaku godinu perioda dodjele emisijih kredita, količini emisijih kredita u stabilizacionoj rezervi, način sprovođenja aukcije za dodjelu emisijih kredita, minimalnu cijenu emisijih kredita propisuje Vlada.

Naknada za razliku emisije gasova sa efektom staklene bašte

Član 48

Operater stacionarnog postrojenja odnosno operator vazduhoplova koji ne preda emisijne kredite dužan je da plati naknadu za razliku emisije gasova sa efektom staklene bašte po toni ekvivalentne emisije ugljendioksida (t CO₂ eq) koju postrojenje odnosno vazduhoplov ispusti, a za koju nije predao emisijne kredite.

Organ uprave utvrđuje količinu emisija iz stava 1 ovog člana i donosi rješenje o plaćanju naknade.

Protiv rješenja iz stava 2 ovog člana može se podnijeti žalba Ministarstvu u roku od osam dana od dana dostavljanja rješenja.

Plaćanje naknade iz stava 1 ovog člana ne oslobađa operatera stacionarnog postrojenja odnosno operatora vazduhoplova od obaveze da preda iznos emisijih kredita koji je jednak iznosu emisija iz stava 2 ovog člana kada predaje emisijne kredite za sljedeću kalendarsku godinu.

Operater stacionarnog postrojenja ili stečajni upravnik koji ne izvrši povrat prekomjerno besplatno dodijeljenih emisijih kredita dužan je da plati naknadu u dvostrukoj vrijednosti ukupnog broja emisijih kredita koji su mu prekomjerno dodijeljeni.

Rješenje o plaćanju naknade iz stava 5 ovog člana donosi Ministarstvo.

Protiv rješenja iz stava 5 ovog člana može se pokrenuti upravni spor.

Naknade iz st. 1 i 5 ovog člana uplaćuju se na račun Fonda za zaštitu životne sredine (u daljem tekstu: Ekofond).

Visinu i način obračuna naknade propisuje Vlada.

Registar

Član 49

Ministarstvo vodi Registar, u koji se upisuje dodjela emisijih kredita, njihova predaja, prenos, poništavanje i povlačenje.

Ministarstvo obezbjeđuje da podaci upisani u Registar budu istovjetni sa podacima iz originalnih isprava na osnovu kojih se vrši upis podataka.

Lica koja zaključuju pravne poslove sa operaterima stacionarnih postrojenja snose rizik utvrđivanja tačnosti podataka sadržanih u Registru za njihove potrebe, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Registar se vodi u elektronskoj formi kao jedinstvena baza podataka.

Podaci upisani u Registar su javni.

Sastavni dio Registra je originalna dokumentacija na osnovu koje se upisuje dodjela, prenos, poništavanje i povlačenje emisijih kredita.

Originalnom dokumentacijom iz stava 6 ovog člana smatra se i elektronski dokument u skladu sa zakonom kojim se uređuje elektronski dokument.

Na lične podatke koji se obrađuju u postupku registracije primjenjuje se zakon kojim se uređuje zaštita ličnih podataka.

Bliži sadržaj i način vođenja Registra propisuje Ministarstvo.

Isključenje iz sistema trgovanja emisijama

Član 50

Operater stacionarnog postrojenja kojem je izdata dozvola može organu uprave podnijeti zahtjev za isključenje iz sistema trgovanja emisijama ako kumulativno ispunjava sljedeće uslove:

- 1) ima emisije gasova sa efektom staklene bašte manje od 25.000 tona CO₂(e) godišnje tokom svake od tri godine koje prethode podnošenju zahtjeva, u skladu s verifikovanim izvještajem o emisijama;
- 2) za postrojenje za sagorijevanje, ima nominalnu ulaznu toplotnu energiju ispod 35 MW, bez emisija iz biomase, tokom svake od tri godine koje prethode podnošenju zahtjeva i na koja se primjenjuju mjere za postizanje ekvivalentnog doprinosa smanjenju emisija.

Operater stacionarnog postrojenja, koje u skladu sa verifikovanim izvještajem ima emisije gasova sa efektom staklene bašte manje od 2.500 tona CO₂(e) godišnje tokom svake od tri prethodne godine, ne računajući emisije iz biomase, organu uprave podnosi zahtjev za isključenje iz sistema trgovanja emisijama ako prati i izvještava o godišnjim emisijama gasova sa efektom staklene bašte.

Operater stacionarnog postrojenja može organu uprave podnijeti zahtjev za isključenje iz sistema trgovanja emisijama rezervnih ili pomoćnih jedinica s manje od 300 radnih sati godišnje tokom svake od tri godine koje prethode podnošenju zahtjeva.

Organ uprave donosi rješenje kojim se operater stacionarnog postrojenja iz st. 1 do 3 ovog člana isključuje iz sistema trgovanja emisijama.

Rješenjem o isključenju iz sistema trgovanja emisijama se operateru stacionarnog postrojenja iz stava 1 ovog člana određuje:

- 1) obaveza sprovođenja mjera za postizanje ekvivalentnog doprinosa smanjenju emisija; i
- 2) obaveza praćenja i izvještavanja o sprovođenju mjera za postizanje ekvivalentnog doprinosa smanjenju emisija u skladu sa članom 28 ovog zakona.

Isključenjem iz sistema trgovanja emisijama operater stacionarnog postrojenja iz st. 1 i 4 ovog člana, nije dužan da preda emisijne kredite u skladu sa članom 45 ovog zakona.

Za postrojenje koje je isključeno iz sistema trgovanja emisijama ne dodjeljuju se emisijni krediti besplatno.

Ako bilo koje postrojenje iz stava 1 ovog člana u bilo kojoj kalendarskoj godini emituje 25.000 tona ili više CO₂(e) ili ako postrojenje ne sprovodi mjere za postizanje ekvivalentnog doprinosa smanjenju emisija, to postrojenje ponovo će biti uključeno u sistem trgovanja emisijama.

Ako bilo koje postrojenje iz stava 4 ovog člana u bilo kojoj kalendarskoj godini emituje 2.500 tona ili više CO₂(e), bez emisija iz biomase, organ uprave ponovo će uključiti to postrojenje u sistem trgovanja emisijama.

Organ uprave donosi rješenje o ponovnom uključivanju u sistem trgovanja emisijama.

Protiv rješenja iz st. 4 i 10 ovog člana može se podnijeti žalba Ministarstvu u roku od osam dana od dana dostavljanja rješenja.

Priznavanje i poništavanje emisijih kredita

Član 51

Emisijni krediti koje je izdalo nadležno tijelo druge države članice Evropske unije se priznaju u Crnoj Gori u svrhu ispunjavanja obaveza operatera stacionarnog postrojenja, operatora vazduhoplova ili brodarskog društva.

Emisijni krediti koji se predaju u Registar nakon predaje se poništavaju.

Imena operatora stacionarnih postrojenja, operatora vazduhoplova i brodarskih društava koji krše zahtjeve predaje dovoljnog broja emisijih kredita u skladu sa ovim zakonom se javno objavljuju.

VI. AKREDITACIJA

Akreditacija verifikatora

Član 52

Akreditaciono tijelo u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje način i postupak akreditacije, akredituje domaće pravno lice koje ispunjava propisane uslove za verifikatora.

Uslovi za strana pravna lica koja vrše verifikaciju

Član 53

Verifikaciju izvještaja o emisiji gasova sa efektom staklene bašte može da vrši i strano pravno lice koje je akreditovano kao verifikator u državi članici Evropske unije ili ugovornoj strani Energetske zajednice.

Pravno lice iz stava 1 ovog člana dostavlja dokaz o akreditaciji organu uprave i Akreditacionom tijelu Crne Gore (u daljem tekstu: Akreditaciono tijelo).

Ocjenjivanje verifikatora

Član 54

U postupku akreditacije, kao i u postupku nadzora nad radom akreditovanih verifikatora, Akreditaciono tijelo ocenjuje:

- 1) ispunjenost uslova propisanih zakonom kojim se uređuje akreditacija;
- 2) ispunjenost uslova propisanih ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona;
- 3) kompetentnost za vršenje verifikacije u skladu sa ovim zakonom;
- 4) ispunjenost uslova propisanih harmonizovanim međunarodnim standardima akreditacije; i
- 5) da li se verifikacija vrši u skladu sa ovim zakonom.

Zahtjev za akreditaciju

Član 55

Uz zahtjev za akreditaciju, podnosilac dostavlja dokumentaciju propisanu zakonom kojim se uređuje akreditacija i drugim opštim aktima Akreditacionog tijela, kao i podatke relevantne za: ocjenu kompetentnosti za sprovođenje verifikacije, ocjenu postupka verifikacije kao i utvrđivanje ispunjenosti uslova za verifikatore iz propisa donijetog na osnovu ovog zakona.

Bliže uslove koje u pogledu kadra i opreme, treba da ispunjava pravno lice iz člana 35 stav 2 ovog zakona, dodatne kriterijume za ocjenu kompetentnosti za sprovođenje verifikacije, djelatnosti za koje akredituju verifikatori, ocjenu postupka verifikacije i utvrđivanje ispunjenosti uslova za verifikatore, kao i kriterijume za ocjenu kompetentnosti nezavisnog revizora iz člana 36 ovog zakona propisuje Ministarstvo.

Vanredno ocjenjivanje

Član 56

Akreditaciono tijelo može da sprovedi vanredno ocjenjivanje verifikatora kako bi osiguralo da verifikator ispunjava zahtjeve ovog zakona.

Kako bi akreditacionom tijelu omogućio utvrđivanje potrebe za vanrednim ocjenjivanjem, verifikator odmah obavještava akreditaciono tijelo o svim važnim promjenama koje se odnose na bilo koji aspekt njegovog statusa ili rada i koje su bitne su za njegovu akreditaciju.

Proširenje obima akreditacije

Član 57

Akreditaciono tijelo, na zahtjev verifikatora za proširenje opsega u akreditacije, obavlja potrebne aktivnosti kako bi utvrdilo ispunjava li verifikator zahtjeve iz člana 55 ovog zakona za proširenje obima njegove akreditacije.

Kontrola rada verifikatora

Član 58

Akreditaciono tijelo vrši kontrolu nad radom verifikatora u skladu sa godišnjim programom nadzora za narednu godinu i dostavlja Ministarstvu izvještaj o realizaciji nadzora do 1. juna tekuće za prethodnu godinu.

Program nadzora nad radom verifikatora sadrži popis verifikatora koje je akreditovalo i koji su ga obavijestili da nameravaju da sprovedu verifikaciju.

Sadržaj izvještaja iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Administrativne mjere i obavješćavanje o obimu akreditacije verifikatora

Član 59

Akreditaciono tijelo može da suspenduje, povuče ili smanji obim akreditacije verifikatora ako verifikator ne ispunjava uslove propisane ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje akreditacija.

Akreditaciono tijelo suspenduje akreditaciju ili smanjuje obim akreditacije ako je verifikator:

- 1) ozbiljno prekršio zahtjeve propisane ovim zakonom;
- 2) uporno i u više navrata nije ispunjavao zahtjeve iz ovog zakona; i/ili
- 3) prekršio zahtjeve propisane zakonom kojim se uređuje akreditacija i uslove iz pravila akreditacije i drugih akata Akreditacionog tijela;

Akreditaciono tijelo povlači akreditaciju, ako:

- 1) verifikator nije otklonio uzroke zbog kojih je donešena odluka o suspenziji akreditacije;
- 2) je verifikator namjerno dao pogrešne podatke ili prikrrio podatke od značaja za akreditaciju;
- 3) je član najvišeg rukovodstva verifikatora oglašen krivim za prevaru.

Protiv odluke Akreditacionog tijela o suspenziji, povlačenju ili smanjenju obima akreditacije u skladu sa st. 2 i 3 može se podnijeti žalba Akreditacionom tijelu u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuje oblast akreditacije.

Akreditaciono tijelo obavještava Ministarstvo o suspenziji, povlačenju ili smanjenju obima akreditacije verifikatora, odnosno o prekidu suspenzije ili promjeni odluke o suspenziji, povlačenju ili smanjenju obima akreditacije na osnovu žalbe.

Prigovor na rad verifikatora

Član 60

Ministarstvo, organ uprave, operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova, brodersko društvo ili druga zainteresovana strana može da uputi prigovor na rad verifikatora Akreditacionom tijelu.

Ako Akreditaciono tijelo od zainteresovanih strana primi prigovor koji se odnosi na rad verifikatora, u roku od 90 dana od dana prijema prigovora:

- 1) odlučuje o osnovanosti prigovora;
- 2) obezbjeđuje da predmetni verifikator dobije mogućnost da iznese svoje primjedbe;
- 3) preduzima odgovarajuće mjere za rješavanje prigovora;
- 4) evidentira prigovor i preduzete mjere; i
- 5) odgovara na prigovor.

Razmjena informacija

Član 61

Ako je Akreditaciono tijelo verifikatoru odredilo administrativne mjere u skladu sa članom 59 ovog zakona ili ako je suspenzija akreditacije prekinuta ili je odlukom o žalbi promijenjena odluka Akreditacionog tijela o određivanju administrativnih mjera, Akreditaciono tijelo o tome obavještava:

- 1) Ministarstvo i organ uprave;
- 2) nadležni organ i Akreditaciono tijelo drugih država u kojima verifikator sprovodi verifikaciju.

Organ uprave svake godine Akreditacionom tijelu dostavlja sljedeće podatke:

- 1) relevantne rezultate provjere izvještaja operatora stacionarnog postrojenja ili operatora vazduhoplova ili izvještaja regulisanog subjekta i odgovarajuća verifikovane izvještaje, a posebno za svaku utvrđenu neusklađenost verifikatora s ovim zakonom;
- 2) rezultate inspeksijskog nadzora operatora stacionarnog postrojenja, operatora vazduhoplova ili regulisanog subjekta ako su ti rezultati relevantni za Akreditaciono tijelo s obzirom na akreditaciju i nadzor verifikatora ili ako ti rezultati uključuju bilo kakvu utvrđenu neusklađenost verifikatora sa ovim zakonom;
- 3) rezultate provjere interne verifikacione dokumentacije verifikatora ako je organ uprave internu verifikacionu dokumentaciju ocijenio u skladu sa članom 33 stav 8 ovog zakona;

4) prigovore koje je organ uprave primio u vezi sa radom verifikatora.

Ako podaci iz stava 1 ovog člana dokazuju da je organ uprave utvrdio neusklađenost verifikatora sa ovim zakonom, Akreditaciono tijelo dostavljanje tih podataka smatra prigovorom protiv verifikatora u smislu člana 60 ovog zakona.

VII. PRAĆENJE I IZVJEŠTAVANJE O EMISIJAMA GASOVA SA EFEKTOM STAKLENE BAŠTE NA NACIONALNOM NIVOU, UBLAŽAVANJU KLIMATSKIH PROMJENA I PRILAGOĐAVANJU NA KLIMATSKE PROMJENE

Sistem inventara gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanja pomoću ponora i sistem politika, mjera i projekcija emisija gasova sa efektom staklene bašte i mjera za prilagođavanje na klimatske promjene

Član 62

Radi obezbjeđivanja pravovremenosti, transparentnosti, tačnosti, dosljednosti, uporedivosti i potpunosti informacija o emisijama i inventaru gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanja pomoću ponora, uspostavlja se, održava i kontinuirano unapređuje sistem inventara gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanja pomoću ponora.

Radi obezbjeđivanja pravovremenosti, transparentnosti, tačnosti, dosljednosti, uporedivosti i potpunosti informacija o politikama, mjerama i projekcijama emisija gasova sa efektom staklene bašte po izvorima i uklanjanju pomoću ponora, kao i mjerama za prilagođavanje na klimatske promjene uspostavlja se, održava i kontinuirano unapređuje sistem politika, mjera i projekcija emisija gasova sa efektom staklene bašte, mjera za prilagođavanje na klimatske promjene, i finansiranja politika i mjera u oblasti ublažavanja i mjera prilagođavanja na klimatske promjene.

Sistemi iz st. 1 i 2 ovog člana podrazumijevu institucionalne, pravne i proceduralne mehanizme za izvještavanje o inventaru emisija, uklanjanju pomoću ponora, politikama, mjerama i projekcijama antropogenih emisija, mjerama prilagođavanja na klimatske promjene, kao finansiranja politika i mjera u oblasti ublažavanja i mjera prilagođavanja na klimatske promjene.

Organi državne uprave, organi lokalne uprave i druga pravna lica, nadležni za poslove zaštite životne sredine dužni su da vrše procjenu efekata politika i mjera na nivo emisija gasova sa efektom staklene bašte iz svoje nadležnosti i o njima izvještavaju Ministarstvo.

Način funkcionisanja sistema iz st. 1 i 2 ovog člana propisuje Vlada.

Inventar emisija gasova sa efektom staklene bašte

Član 63

Inventar emisija gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu: inventar), uključujući i uklanjanje pomoću ponora, izrađuje organ uprave primjenom metodologija dobre prakse u skladu sa Pariskim sporazumom.

U cilju izrade inventara, organ uprave izrađuje procijenjeni inventar do 31. jula svake godine za period zaključno sa godinom koja prethodi tekućoj godini i dostavlja Energetskoj zajednici bez odlaganja.

Konačni izvještaj o inventaru izrađuje se svake godine za period od dvije godine koje prethode tekućoj godini.

Konačni izvještaj o inventaru Ministarstvo dostavlja Sekretarijatu Energetske zajednice do 15. marta a preliminarne podatke o inventaru do 15. januara svake godine.

Inventar i izvještaj o inventaru Ministarstvo dostavlja Sekretarijatu Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama (u daljem tekstu: UNFCCC) do 15. aprila svake godine.

Podaci za izradu inventara emisija prikupljaju se na osnovu godišnjeg plana prikupljanja podataka koji donosi Ministarstvo.

Vlada utvrđuje listu gasova sa efektom staklene bašte.

Organi državne uprave i druga pravna lica koji upravljaju informacionim sistemima i bazama podataka nadležnim za poslove životne sredine, šumarstva, otpada, zaštite prirode, statistike, poljoprivrede, energetike, ekonomije, vodoprivrede, saobraćaja i prostornog planiranja kao i privredni subjekti koji sadrže podatke potrebne za izradu inventara dužni su da dostave podatke organu uprave u skladu sa godišnjim planom prikupljanja podataka za izradu inventara.

Radi unapređenja kvaliteta inventara organ uprave izrađuje plan obezbjeđenja kvaliteta i kontrole kvaliteta podataka i dostavlja ga Ministarstvu na saglasnost do 15. decembra tekuće godine.

Način izrade i sadržaj inventara i izvještaja o inventaru, kao i preliminarne inventara, listu gasova sa efektom staklene bašte za izradu inventara, način ocjene izvještaja, vrijednosti potencijala globalnog zagrijavanja za potrebe

određivanja podataka iz inventara, sadržaj godišnjeg plana prikupljanja podataka o djelatnostima po pojedinim sektorima i rokove za dostavljanje podataka, uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte pomoću ponora, način proračuna emisija gasova sa efektom staklene bašte prema sektorima, način kontrole kvaliteta podataka, način i metodologiju praćenja i izvještavanja, kao i sadržaj registra klimatskih promjena, kao i sadržaj izvještaja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte propisuje Vlada.

Registar klimatskih promjena

Član 64

Ministarstvo vodi registar klimatskih promjena.

Registar klimatskih promjena je sistematizovana digitalna baza podataka, u kojoj se čuvaju inventari, izvještaji o inventaru, izvještaji o projekcijama i mjerama i tačno računanje nacionalno utvrđenih doprinosa u skladu sa međunarodno potvrđenim sporazumima u oblasti klimatskih promjena.

Registar klimatskih promjena vodi se u elektronskoj formi.

Bliži sadržaj i način vođenja Registra propisuje Ministarstvo.

Dostavljanje podataka za izradu izvještaja

Član 65

Organi državne uprave, organi lokalne uprave i nosioci javnih ovlašćenja nadležni za poslove hidrometeorologije, zaštite životne sredine, zaštite i spašavanja/smanjenja rizika od katastrofa, statistike, rodne ravnopravnosti, poljoprivrede, ribarstva, šumarstva, upravljanja otpadom, vodoprivrede, energetike, industrije, saobraćaja, infrastrukture, prostornog planiranja, zaštite prirode, mora, turizma i zdravlja, koji prikupljaju i/ili posjeduju podatke o djelatnostima po sektorima, u kojima se emituju ili uklanjaju gasovi sa efektom staklene bašte, mjerama za ublažavanje klimatskih promjena, projekcijama emisija gasova sa efektom staklene bašte i mjerama za prilagođavanje na klimatske promjene potrebne za izradu izvještaja iz čl. 66, 67 i 70 ovog zakona dužni su da pravovremeno podatke dostave Ministarstvu, odnosno organu uprave za izradu izvještaja iz čl. 63 i 68 ovog zakona.

Radi unaprjeđenja finansijskog izvještavanja o klimatskim mjerama i aktivnostima, subjekti iz stava 1 ovog člana dužni su uz navedene podatke dostave i podatke o klimatski relevantnim rashodima u svojim budžetima i druge izvore finansiranja tih rashoda.

Za poslove prikupljanja podataka, praćenja i pripreme izvještaja o politikama i mjerama za smanjenje emisija i povećanje ponora gasova sa efektom staklene bašte, projekcija emisija, kao i mjera za prilagođavanje na klimatske promjene Ministarstvo koristi elektronsku programsku opremu (internet aplikaciju) koja omogućava elektronski unos, obradu i prikazivanje podataka.

Vrste, način, rokove i metodologiju za dostavljanje podataka iz st. 1 i 2 ovog člana, kao i sadržaj i način uspostavljanja aplikacije iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Izveštavanje u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorima

Član 66

U skladu sa obavezama koje proizilaze iz međunarodno potvrđenih ugovora u oblasti klimatskih promjena, Ministarstvo priprema Nacionalni izvještaj o klimatskim promjenama i Dvogodišnji izvještaj o transparentnosti u skladu sa Pariskim sporazumom.

Izveštaje iz stava 1 ovog člana na predlog Ministarstva usvaja Vlada.

Ministarstvo dostavlja izvještaje Sekretarijatu UNFCCC.

Izveštavanje o politikama i mjerama za ublažavanje klimatskih promjena

Član 67

Ministarstvo priprema izvještaj o sprovođenju Strategije i Akcionog plana i politikama i mjerama za ublažavanje klimatskih promjena.

Izveštaj iz stava 1 ovog člana se izrađuje na svake dvije godine i dostavlja Vladi na usvajanje.

Izveštaj iz stava 1 ovog člana Ministarstvo objavljuje na svojoj internet stranici.

Usvojeni izvještaj se dostavlja bez odlaganja Sekretarijatu Energetske zajednice.

Način i metodologiju izrade, kao i sadržaj izvještaja iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Izrada projekcija nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte

Član 68

Projekcije antropogenih emisija po izvorima i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora klasifikovanih po gasu ili grupi gasova izrađuje organ uprave.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, organ uprave može za potrebe izrade projekcija antropogenih emisija ovlastiti pravno lice koje ima iskustvo u izradi projekcija nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte na osnovu javnog poziva koji se raspisuje u skladu sa zakonom kojim se uređuju javne nabavke.

Projekcije iz stava 1 ovog člana se izrađuju na svake dvije godine.

Projekcije iz stava 1 ovog člana i sve relevantne procjene troškova i efekata politika i mjera za ograničavanje emisija gasova sa efektom staklene bašte sa relevantnim tehničkim izvještajima na kojima su one zasnovane, uključujući opise modela i metodoloških pristupa koji su korišćeni, definicija i osnovnih pretpostavki, organ uprave objavljuje na svojoj internet stranici.

Projekcije antropogenih emisija po izvorima i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora klasifikovanih po gasu ili grupi gasova Ministarstvo dostavlja Sekretarijatu Energetske zajednice do 15. marta svake druge godine.

U slučaju promjena informacija dostavljenih u skladu sa stavom 5 ovog člana Ministarstvo može dostaviti Sekretarijatu Energetske zajednice ažurirane podatke do 15. marta godine koja slijedi godini izrade prethodnih projekcija antropogenih emisija.

Način i metodologiju izrade projekcija emisija, sadržaj izvještaja o projekcijama, rokove za izradu i dostavljanje projekcija, objavljivanje projekcija i pratećih podataka propisuje Ministarstvo.

Podnošenje izvještaja Evropskoj komisiji

Član 69

Ministarstvo svake godine Evropskoj komisiji podnosi izvještaj o dodjeli emisionih kredita, funkcionisanju registara emisionih kredita, primjeni mjera za sprovođenje praćenja i izvještavanja, verifikacije i akreditacije.

Ministarstvo podnosi Evropskoj komisiji izvještaj o sprovođenju aukcije iz člana 45 stav 2 ovog zakona, a posebno u odnosu na pravičnost i otvorenost pristupa, transparentnost, formiranje cijena, kao i tehničke i operativne aspekte aukcije.

Izvještaj iz stava 2 ovog člana dostavlja se u roku od 30 dana od dana sprovođenja aukcije.

Izvještavanje o sprovođenju Strategije prilagođavanja i mjerama prilagođavanja na klimatske promjene

Član 70

Izvještavanje o sprovođenju Strategije prilagođavanja i mjerama prilagođavanja na klimatske promjene vrši se u skladu sa odredbama Pariskog sporazuma.

Ministarstvo izrađuje Izvještaj iz stava 1 ovog člana na svake dvije godine i dostavlja Vladi na usvajanje.

Izvještaj iz stava 1 ovog člana Ministarstvo objavljuje na svojoj internet stranici.

Usvojeni izvještaj se dostavlja Sekretarijatu Energetske zajednice do 15. marta svake druge godine i drugim međunarodnim organizacijama u skladu sa obavezama koje proizilaze iz potvrđenih ugovora.

Način i metodologiju praćenja i izvještavanja, kao i sadržaj izvještaja iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Osnivanje radnog tijela

Član 71

Za potrebe praćenja izrade izvještaja iz čl. 63, 66, 67 i 70 ovog zakona, davanja mišljenja na ove izvještaje, učešće u reviziji ovih izvještaja osniva se Radno tijelo za međusektorsku koordinaciju za politiku i mjere za ublažavanje klimatskih promjena i prilagođavanje na klimatske promjene.

Radno tijelo iz stava 1 ovog člana se na predlog Ministarstva osniva odlukom Vlade.

Predsjednik i članovi Radnog tijela iz stava 1 ovog člana se imenuju iz reda organa državne uprave nadležnih za poslove zaštite životne sredine, hidrometeorologije, zaštite i spašavanja/smanjenja rizika od katastrofa, statistike, poljoprivrede, ribarstva, šumarstva, upravljanja otpadom, finansija, vodoprivrede, energetike, industrije, saobraćaja,

infrastrukture, prostornog planiranja, zaštite prirode, mora, turizma i zdravlja, organa lokalne uprave, naučnih, stručnih, javnih i drugih radnika, udruženja poslodavaca, predstavnika udruženja civilnog društva koje djeluju u oblasti klimatskih promjena i predstavnika mladih.

Način rada i odlučivanja radnog tijela uređuje se odlukom o osnivanju.

Članovima Radnog tijela pripada naknada za rad.

Naknada za rad iz stava 5 ovog člana obezbjeđuju se iz sredstava iz člana 84 stav 3 ovog zakona.

Administrativne i tehničke poslove za Radno tijelo iz stava 1 ovog člana vrši Ministarstvo.

VIII. GEOLOŠKO SKLADIŠTENJE

Geološko skladištenje ugljendioksida

Član 72

Geološko skladištenje ugljendioksida zabranjeno je na teritoriji Crne Gore, odnosno u njenim teritorijalnim vodama, vodnim tijelima, isključivoj ekonomskoj zoni i epikontinentalnom pojasu.

Zabrana iz stava 1 ovog člana odnosi se i na planirano geološko skladištenje ugljendioksida u količinama manjim od ukupno 100 kilotona koje se preduzima radi istraživanja, razvoja ili ispitivanja novih proizvoda i postupaka, skladištenje ugljendioksida u geoprostoru odnosno kompleksu za skladištenje, koji se većim dijelom nalazi izvan teritorije Crne Gore, odnosno njenih teritorijalnih voda, vodnih tijela, isključive ekonomske zone i epikontinentalnog pojasa, a koji zadire u navedena područja.

Prekogranični transport ugljendioksida radi skladištenja

Član 73

Prekogranični transport ugljendioksida, radi skladištenja može se vršiti preko teritorije Crne Gore ako postoji izgrađena infrastruktura za prekogranični transport ugljendioksida u skladu sa zakonom.

Pristup transportnoj mreži

Član 74

Operater industrijskog postrojenja ima pravo pristupa transportnoj mreži ugljendioksida radi prekograničnog skladištenja ugljendioksida.

Pristup transportnoj mreži ugljendioksida se odobrava na transparentan i nediskriminatoran način imajući u vidu:

- kapacitet transportne mreže koji je na raspolaganju ili će izvjesno biti na raspolaganju;
- procjena smanjenja emisija ugljendioksida koji se namjerava postići kaptažom i skladištenjem ugljendioksida u odnosu na ukupna obavezna smanjenja;
- obavezu odbijanja pristupa ako postoje tehničke smetnje koje se ne mogu prevazići iz opravdanih razloga; i
- potrebu da se poštuju opravdani interesi i razumne potrebe operatera transportne mreže i svih drugih korisnika mreže i relevantnih pratećih pogona koji mogu biti pod uticajem odobrenja pristupa.

Operater transportne mreže može da odbije zahtjev za pristup mreži zbog nedostatka kapaciteta uz detaljno obrazloženje.

Operater transportne mreže koji je odbio zahtjev za pristup mreži zbog nedostatka kapaciteta ili nedostatka povezanosti sa određenim područjem dužan je da izvrši neophodna poboljšanja mreže ukoliko je to ekonomično ili ako je korisnik spreman da plati takva poboljšanja, pod uslovom da to neće izazvati negativan uticaj na bezbjednost transporta u pogledu očuvanja životne sredine.

Bliže uslove pristupa transportnoj mreži i kriterijume za prihvatanje tokova ugljendioksida propisuje Ministarstvo.

Rješavanje sporova

Član 75

Sporove u vezi sa pristupom transportnim mrežama i geoprostorima za skladištenje ugljendioksida van Crne Gore rješava nezavisno tijelo koje ima pristup svim relevantnim informacijama vodeći računa o javnom interesu i broju stranaka koje mogu biti uključene u pregovore o pristupu.

Prekogranični sporovi iz stava 1 ovog člana rješavaju se prema važećem pravu države koja ima jurisdikciju nad transportnom mrežom ili geoprostorom za skladištenje ugljendioksida.

Ako jurisdikciju nad transportnom mrežom ili geoprostorom za skladištenje ugljendioksida ima više država, neophodno je obezbijediti učešće i saradnju svih zainteresovanih strana.

Skladištenje ugljendioksida kod termoeenergetskih objekata

Član 76

Privredna društva koja proizvode električnu energiju u termoeenergetskom postrojenju sa izlaznom snagom od 300 MW i više, dužna su da izrade studiju o kaptaži i zbrinjavanju ugljendioksida.

Studija iz stava 1 ovog člana sadrži: način zbrinjavanja, mjesto gdje će se skladištiti ugljendioksid, tehničku i ekonomsku opravdanost izgradnje infrastrukture za transport ugljendioksida i opis uređaja za kaptažu.

Ako studija iz stava 1 ovog člana pokaže da postoji odgovarajući geoprostor za prekogranično skladištenje ugljendioksida i da je izgradnja objekata, uređaja i opreme za kaptažu i prekogranični transport ugljendioksida ekonomski opravdana, operater termoeenergetskog postrojenja dužan je da predvidi odgovarajući prostor za opremu za kaptažu i komprimovanje ugljendioksida.

Studija iz stava 1 ovog člana sastavni je dio elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu i odobrava se u skladu sa posebnim zakonom.

IX. SUPSTANCE KOJE OŠTEĆUJU OZONSKI OMOTAČ I FLUOROVANI GASOVI

Zaštita ozonskog omotača

Član 77

Postepeno smanjivanje i ukidanje upotrebe supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte sprovodi se nadzorom upotrebe tih supstanci, zabranom korišćenja proizvoda i opreme koji sadrže te supstance ili od njih zavise, smanjivanjem curenja iz proizvoda, prikupljanjem i uništavanjem tih supstanci i drugim mjerama koje na troškovno efikasan način doprinose zaštiti ozonskog omotača u skladu sa ovim zakonom.

Proizvodnju, stavljanje u promet, upotrebu, uvoz i izvoz, ograničenja uvoza i izvoza supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte i opreme i proizvoda koji ih sadrže ili su pomoću tih supstanci i gasova proizvedeni, postupno smanjivanje potrošnje tih supstanci i gasova, opreme i proizvoda, način određivanja godišnjih kvota za uvoz i rokove njihovog isključivanja iz upotrebe, kao i izuzeća od ograničenja uvoza, izvoza i stavljanja u promet za posebne namjene, postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanim gasovima sa efektom staklene bašte, postupanje i sa opremom i proizvodima koji ih sadrže ili su pomoću tih supstanci i gasova proizvedeni, postupanje sa tim supstancama i gasovima nakon prestanak upotrebe proizvoda koji ih sadrže, način njihovog prikupljanja, korišćenja, reciklaže, regeneracije, trajnog odlaganja i uništavanja, provjere curenja, označavanje supstanci i gasova, opreme i proizvoda, izvještavanje, vođenje evidencije i mrežnih aplikacija o njihovoj potrošnji, upotrebi, uvozu, izvozu, stavljanju u promet, način obračuna troškova prikupljanja reciklaže i regeneracije supstanci i gasova, kao i listu supstanci koje oštećuju ozonski omotač, fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte i alternativnih supstanci propisuje Vlada.

Dozvola za uvoz, odnosno izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova

Član 78

Uvoz, odnosno izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte vrši se samo na osnovu dozvole organa uprave.

O izdatim dozvolama iz stava 1 ovog člana organ uprave vodi evidenciju.

Pravno lice, odnosno preduzetnik koje vrši uvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte dužno je prodavati te supstance i gasove samo pravnim licima /preduzetnicima koji posjeduju dozvolu iz člana 79 stav 1 ovog zakona.

Bliži način, uslove i potrebnu dokumentaciju za izdavanje dozvole iz stava 1 ovog člana i sadržaj evidencije iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Obaveze pravnih lica i preduzetnika

Član 79

Djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte ili alternativne supstance mogu da obavljaju pravna lica i preduzetnici na osnovu dozvole organa uprave.

Prikupljene supstance koje oštećuju ozonski omotač i fluorovane gasove sa efektom staklene bašte koje se ne mogu reciklirati u postupku održavanja i/ili popravke proizvoda i opreme i koje su prikupljene pri isključivanju proizvoda i opreme iz upotrebe predaju se pravnom licu koje ima dozvolu organa uprave za obavljanje djelatnosti rekuperacije, reciklaže i/ili regeneracije supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte.

Dozvole iz st. 1 i 2 ovog člana se izdaju na period od pet godina.

Organ uprave će oduzeti dozvole iz st. 1 i 2 ovog člana ako pravno lice prestane da ispunjava propisane uslove.

O izdatim dozvolama iz st. 1 i 2 ovog člana organ uprave vodi evidenciju.

Bliži način, uslove i potrebnu dokumentaciju za izdavanje dozvola iz st. 1 i 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Evidencija i dostavljanje podataka

Član 80

Pravno lice koje uvozi, odnosno izvozi supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte i alternativne supstance i proizvode i opremu koji sadrže fluorovane gasove vodi evidenciju o uvozu, odnosno izvozu supstanci, gasova, proizvoda i opreme i podatke iz evidencije dostavlja organu uprave na način i prema rokovima utvrđenim propisom iz člana 77 stav 2 ovog zakona.

Pravno lice/preduzetnik iz člana 79 stav 1 ovog zakona vodi evidenciju o prikupljenim supstancama i gasovima i postupanju sa njima i podatke iz evidencije dostavlja organu uprave na način i prema rokovima utvrđenim propisom iz člana 77 stav 2 ovog zakona.

Pravno lice/preduzetnik, odnosno korisnik ili vlasnik proizvoda i opreme koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte i alternativne supstance dužno je da te proizvode i opremu prijavi organu uprave na način i prema rokovima utvrđenim propisom iz člana 77 stav 2 ovog zakona.

Stručno osposobljavanje

Član 81

Lice koje obavlja djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke, provjere curenja, kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte ili alternativne supstance dužno je završiti obuku i položiti stručni ispit za obavljanje navedenih djelatnosti na način i prema programu stručnog osposobljavanja (u dalje tekstu: Program).

Troškove organizacije obuke i polaganja stručnog ispita plaća polaznik obuke.

Sprovođenje programa obuke i stručnog ispita može da vrši pravno lice koja ispunjava propisane uslove u pogledu kadrova, opreme i prostora.

Ispunjenost uslova iz stava 3 ovog člana utvrđuje i saglasnost za sprovođenje Programa izdaje organ uprave.

Saglasnost iz stava 4 ovog člana izdaje se na period od pet godina.

Organ uprave će oduzeti saglasnost iz stava 5 ovog člana ako je izdata na osnovu neistinitih i netačnih podataka, ako pravno lice prestane da ispunjava propisane uslove, odnosno ako se obuka ne sprovodi prema programu iz stava 1 ovog člana.

Potvrdu o završenoj obuci i položenom stručnom ispitu izdaje pravno lice iz stava 3 ovog člana.

Organ uprave izdaje Uvjerenje o stručnoj osposobljenosti lica iz stava 1 ovog člana na osnovu potvrde iz stava 7 ovog člana.

Uvjerenje iz stava 8 ovog člana se izdaje na period od pet godina.

O izdatim uvjerenjima iz stava 8 ovog člana organ uprave vodi evidenciju.

Evidenciju pravnih lica za sprovođenje programa obuke i polaganja stručnog ispita vodi organ uprave.

Sadržaj programa iz stava 1 ovog člana, trajanje, uslove za pohađanje programa, način polaganja stručnog ispita, uslove u pogledu kadrova, opreme i prostora, sastav komisije za polaganje ispita, dokumentacija koja se podnosi uz zahtjev za polaganje ispita, visinu troškova obuke i polaganja ispita, nivoe stručnog osposobljavanja, uslove za izdavanje i produženje uvjerenja i obrazac istog propisuje Ministarstvo, uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za poslove prosvjete.

Zabrane

Član 82

Zabranjuje se:

- 1) proizvodnja supstanci koje oštećuju ozonski omotač;
- 2) uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač, fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte, odnosno proizvoda koji sadrže supstance utvrđene Montrealskim protokolom o supstancama koje oštećuju ozonski omotač i njegovim amandmanima, iz zemalja, odnosno u zemlje koje nijesu potpisnice protokola;
- 3) uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte bez dozvole organa uprave;
- 4) uvoz, izvoz i stavljanje u promet supstanci koje oštećuju ozonski omotač, opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili su pomoću njih proizvedeni;
- 5) ispuštanje supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte u životnu sredinu;
- 6) punjenje sistema koji koriste fluorovane gasove sa efektom staklene bašte supstancama koje oštećuju ozonski omotač;
- 7) ispiranje supstancama koje oštećuju ozonski omotač;
- 8) uvoz i stavljanje u promet supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte u cilindrima za jednokratnu upotrebu;
- 9) stavljanje u promet na malo supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte;
- 10) uvoz korišćenih, recikliranih i regenerisanih supstanci koje oštećuju ozonski omotač.

Izuzetno od stava 1 tačka 10 ovog člana uvoz korišćenih, recikliranih i regenerisanih supstanci koje oštećuju ozonski omotač dozvoljen je kada ove supstance potiču iz postrojenja za regeneraciju.

X. FINANSIRANJE

Sredstva za finansiranje zaštite od negativnog uticaja klimatskih promjena

Član 83

Sredstva za ublažavanje klimatskih promjena, prilagođavanje na klimatske promjene i zaštitu ozonskog omotača obezbjeđuju se Budžetom Crne Gore, budžetima jedinica lokalne samouprave, kao i iz drugih izvora u skladu sa ovim zakonom.

Sredstva iz stava 1 ovog člana koriste se za finansiranje:

- 1) obaveza prema međunarodnim ugovorima;
- 2) mjera i programa za ublažavanje klimatskih promjena;
- 3) mjera i programa za prilagođavanje na klimatske promjene;
- 4) mjera i programa za zaštitu ozonskog omotača;
- 5) istraživanja i razvoja u oblasti izvještavanja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte, i
- 6) stručnih i naučnih istraživanja potrebnih za ostvarivanje ciljeva ovoga zakona.

Drugi izvori iz stava 1 ovog člana su: donacije, zajmovi, sredstva državne pomoći, sredstva međunarodne pomoći, kao i sredstva stranih ulaganja namijenjenih za zaštitu ozonskog omotača, ublažavanje klimatskih promjena i prilagođavanje na klimatske promjene.

Sredstva od prodaje emisijih kredita

Član 84

Finansijska sredstva prikupljena od prodaje emisijih kredita putem javne aukcije uplaćuju se na poseban račun Eko-fonda.

Finansijska sredstva prikupljena od prodaje emisijih kredita putem javne aukcije koriste se za sljedeće namjene:

- 1) smanjivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz antropogenih izvora;
- 2) prilagođavanje na klimatske promjene u ranjivim sektorima;
- 3) finansiranje obnovljivih izvora energije radi ispunjenja ciljeva povećanja udjela obnovljivih izvora energije;
- 4) finansiranje povećanja zaliha ugljenika u šumama, održivog korišćenja šumskih resursa i drvnih proizvoda;

- 5) sprovođenje aktivnosti za zaštitu i spašavanje/smanjenje rizika od katastrofa koji nastaju kao posljedica klimatskih promjena;
- 6) podsticanje prelaska na saobraćaj sa niskim emisijama i veće korišćenje vozila javnog prevoza;
- 7) finansiranje istraživanja i razvoja namijenjenih ublažavanju klimatskih promjena i prilagođavanju na klimatske promjene;
- 8) finansiranje istraživanja i razvoja u području energetske efikasnosti i čistih tehnologija;
- 9) finansiranje istraživanja i razvoja u oblasti izvještavanja o emisijama gasova sa efektom staklene bašte i izvještavanja iz sektora korišćenja zemljišta, promjene namjene zemljišta i šumarstva;
- 10) podsticanje unapređenja energetske efikasnosti u svim sektorima potrošnje energije;
- 11) podrška planiranju i sprovođenju procesa pravedne tranzicije u djelatnostima koje su najviše pogođene tranzicijom;
- 12) obezbjeđivanje finansijske podrške za mjere koje doprinose smanjivanju energetskog siromaštva;
- 13) finansiranje drugih mjera utvrđenih akcionim planovima za sprovođenje strateških dokumenata propisanih ovim zakonom.

Izuzetno od stava 1 ovog člana 10% finansijskih sredstava dobijenih od prodaje emisijonih kredita putem javne aukcije koriste se za razvoj djelatnosti Eko-fonda, pokrivanje troškova u vezi sa administriranjem sistema trgovanja emisijama, upravnih poslova u vezi sa aukcijom emisijonih kredita, funkcionisanja Registra emisijonih kredita, praćenja izvještavanja o emisijama i drugih stručnih poslova u vezi izvještavanjem o emisijama gasova sa efektom staklene bašte, pripreme vodiča o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida iz člana 32 ovog zakona, kao i drugih aktivnosti vezanih za ublažavanje i prilagođavanje na klimatske promjene.

Ministarstvo priprema Plan korišćenja sredstava iz stava 1 ovog člana.

Plan iz stava 3 ovog člana donosi Vlada na period od pet godina.

Vlada može da donese odluku da se najviše 25% sredstava prikupljenih od prodaje emisijonih kredita putem javne aukcije u toku jedne godine koriste za finansijske mjere za podršku djelatnostima iz sektora odnosno podsektora koji se smatraju izloženima značajnom riziku od izmještanja emisija gasova sa efektom staklene bašte u treće zemlje, zbog troškova vezanih za emisije gasova sa efektom staklene bašte ugrađenih u cijene električne energije, u svrhu kompenzacije tih troškova.

Eko-naknade za ozonski omotač

Član 85

Eko-naknade su naknade zbog štetnog uticaja na ozonski omotač koje se plaćaju po principu "zagađivač plaća".

Pravna lica/preduzetnici koja uvoze supstance koje oštećuju ozonski omotač i/ili fluorovane gasove dužna su da plaćaju eko-naknade iz stava 1 ovog člana.

Finansijska sredstva prikupljena od naplate eko-naknada, uplaćuju se na poseban račun Eko-fonda i koriste se za pokrivanje troškove rekuperacije, reciklaže i/ili regeneracije ili uništavanja ovih supstanci i gasova, kao i za zamjenu uređaja i opreme koja koristi supstance koje oštećuju ozonski omotač ili fluorovane gasove sa efektom staklene bašte sa tehnologijama, odnosno opremom koja ne oštećuje ozonski omotač i ne utiče na klimatske promjene.

Visinu, način obračuna i plaćanja naknada iz stava 2 ovog člana propisuje Vlada.

Naknade za emisije ugljen-dioksida u životnu sredinu

Član 86

Pravna lica i preduzetnici koji u okviru svoje djelatnosti imaju u vlasništvu ili koriste pojedinačni stacionarni izvor emisije ugljendioksida, kao i stacionarna postrojenja koja su isključena iz sistema trgovanja emisijonim kreditima iz člana 50 ovog zakona, plaćaju naknadu za ekvivalentne emisije ugljendioksida u životnu sredinu (CO₂ eq).

Izuzetno od stava 1 ovog člana, operater stacionarnog postrojenja koji posjeduje dozvolu za emisiju gasova sa efektom staklene bašte iz člana 19 ovog zakona, i dužan je da obezbijedi emisijonni kredit za svaku jedinicu ekvivalentne emisije ugljendioksida koju ostvaruje u skladu sa članom 16 ovog zakona, ne plaća naknadu za emisije ugljendioksida u životnu sredinu.

Naknade iz stava 1 ovog člana ne primjenjuju se na emisije ugljendioksida (CO₂) koje nastaju:

- sagorijevanjem goriva od biomase;
- sagorijevanjem biorazgradivog otpada;

- spaljivanjem otpadnog mulja.

Finansijska sredstva prikupljena od naplate naknada iz stava 1 ovog člana, uplaćuju se na poseban račun Eko-fonda i koriste se za projekte ublažavanja i prilagođavanja na klimatske promjene na koje saglasnost daje Ministarstvo.

Bliži kriterijumi i mjerila za utvrđivanje obveznika naknade za ekvivalentne emisije ugljendioksida u životnu sredinu (CO₂ eq), bliži kriterijumi i korektivni koeficijenti na osnovu kojih se obračunava naknada, izuzeća od plaćanja naknada, način i rokovi obračunavanja i plaćanja naknada propisuje Vlada.

Izvjestavanje o korišćenju sredstava

Član 87

Eko-fond dostavlja Ministarstvu izvještaj o korišćenju sredstava prikupljenih od prodaje emisisionih kredita putem javne aukcije do 30. aprila tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu.

Izvještaj o korišćenju sredstava iz stava 1 ovog člana Ministarstvo podnosi Vladi.

Ministarstvo podnosi Izvještaj iz stava 1 ovog člana Sekretarijatu Energetske zajednice do 31. jula svake godine i podatke o podršci zemljama u razvoju do 30. septembra svake godine.

Korisnici sredstava

Član 88

Sredstva iz člana 84 stav 1 ovog zakona mogu da koriste: organi državne uprave, organi lokalne samouprave, privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici, nevladine organizacije i državljani Crne Gore (u daljem tekstu: korisnik).

Korisnik mora da ima sjedište, odnosno prebivalište u Crnoj Gori.

XI. NADZOR

Nadležnost za vršenje nadzora

Član 89

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona, vrši Ministarstvo, drugi organi državne uprave i organi uprave u skladu sa zakonom.

Inspeksijski nadzor vrše ekološki, tržišni, carinski i inspektor za sigurnost plovidbe u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje inspeksijski nadzor.

Obaveze i ovlašćenja ekološkog inspektora

Član 90

U vršenju poslova inspeksijskog nadzora ekološki inspektor kontroliše naročito:

- 1) da li je operater stacionarnog postrojenja koje obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, odnosno regulisani subjekat pribavio dozvolu od organa uprave;
- 2) da li operater stacionarnog postrojenja, odnosno regulisani subjekat ispunjava uslove utvrđene dozvolom;
- 3) da li je operater stacionarnog postrojenja promijenio tehničko-tehnološke karakteristike postrojenja, proširio postrojenje, povećao ili smanjio kapacitete, vrstu goriva, sirovine ili druge materije koje se koriste u postrojenju i ulaznu toplotnu snagu;
- 4) da li je operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova, odnosno brodarsko društvo uspostavio evidenciju i procedure za čuvanje dokumentacije o emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- 5) da li operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova, odnosno brodarsko društvo dokumentaciju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte čuva najmanje deset godina;
- 6) da li operater stacionarnog postrojenja, regulisani subjekat, operator vazduhoplova, odnosno brodarsko društvo redovno vrši kontrolu prikupljanja podataka o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa planom praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte;
- 7) da li brodovi koji dolaze u luku ili polaze iz luke u nadležnosti Crne Gore ili se nalaze u njoj posjeduju valjan dokument o usklađenosti;

- 8) postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanim gasovima sa efektom staklene bašte i proizvodima koji sadrže te supstance i gasove ili su pomoću njih proizvedeni;
- 9) da li se uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte vrši na osnovu dozvole organa uprave;
- 10) da li se djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte i alternativne supstance obavlja uz dozvolu organa uprave;
- 11) da li se djelatnost rekuperacije, reciklaže i/ili regeneracije supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte obavlja uz dozvolu organa uprave;
- 12) da li su lica koja obavljaju djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke, provjere curenja, kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte ili alternativne supstance završila obuku i položila stručni ispit za obavljanje navedenih djelatnosti;
- 13) da li je pravno lice koje uvozi/izvozi supstance koje oštećuju ozonski omotač i fluorovane gasove sa efektom staklene bašte uspostavilo evidenciju o uvozu/izvozu supstanci i gasova;
- 14) da li je pravno lice/preduzetnik koje obavlja djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda uspostavilo evidenciju o prikupljenim supstancama i gasovima i postupanju sa njima;
- 15) da li je pravno lice/preduzetnik, odnosno korisnik ili vlasnik proizvoda i opreme koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte i alternativne supstance prijavilo te proizvode i opremu organu uprave.

U vršenju poslova ekološki inspektor je obavezan da:

- 1) zabrani djelatnost postrojenja koje obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, odnosno regulisanom subjektu ako se utvrdi da se djelatnost obavlja bez dozvole organa uprave;
- 2) naredi operateru stacionarnog postrojenja koji obavlja djelatnost kojom se ispuštaju emisije gasova sa efektom staklene bašte, odnosno regulisanom subjektu da podnese zahtjev za dobijanje dozvole za emitovanje emisija gasova sa efektom staklene bašte, ako isti nije dostavljen;
- 3) naredi operateru stacionarnog postrojenja, regulisanom subjektu, operatoru vazduhoplova, odnosno brogarskom društvu da vrši monitoring emisija gasova sa efektom staklene bašte na način utvrđen planom praćenja;
- 4) naredi operateru stacionarnog postrojenja, regulisanom subjektu, operatoru vazduhoplova, odnosno brogarskom društvu da uspostavi evidenciju i procedure za čuvanje dokumentacije o emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- 5) naredi operateru stacionarnog postrojenja, regulisanom subjektu, operatoru vazduhoplova, odnosno brogarskom društvu da čuva dokumentaciju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte najmanje deset godina;
- 6) naredi operateru stacionarnog postrojenja, regulisanom subjektu, operatoru vazduhoplova, odnosno brogarskom društvu da redovno vrši kontrolu prikupljanja podataka o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa planom praćenja, odnosno planom praćenja vazduhoplova;
- 7) zabrani postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanim gasovima sa efektom staklene bašte i proizvodima i opremom koji sadrže te supstance i gasove ili su pomoću njih proizvedeni, suprotno ovom zakonu;
- 8) zabrani proizvodnju supstanci koje oštećuju ozonski omotač;
- 9) zabrani uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte bez dozvole organa uprave;
- 10) zabrani uvoz i stavljanje u promet novih i korišćenih proizvoda i opreme koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili je pomoću njih proizvedena;
- 11) zabrani ispuštanje supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte u životnu sredinu;
- 12) zabrani punjenje sistema koji koriste fluorovane gasove sa efektom staklene bašte supstancama koje oštećuju ozonski omotač;
- 13) zabrani ispiranje supstancama koje oštećuju ozonski omotač;

- 14) zabrani uvoz i stavljanje u promet supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte u cilindrima za jednokratnu upotrebu;
- 15) zabrani stavljanje u promet na malo supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte;
- 16) zabrani uvoz korišćenih, recikliranih i regenerisanih supstanci koje oštećuju ozonski omotač;
- 17) zabrani djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke, provjere curenja, kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene ili alternativne supstance bašte licima koja nijesu završila obuku i položiti stručni ispit za obavljanje navedenih djelatnosti na način i prema programu stručnog osposobljavanja.
- 18) zabrani djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte ili alternativne supstance bez dozvole organa uprave;
- 19) zabrani djelatnost rekuperacije, reciklaže i/ili regeneracije supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte bez dozvole organa uprave;
- 20) naredi pravnom licu koje uvozi/izvozi supstance koje oštećuju ozonski omotač i fluorovane gasove sa efektom staklene bašte da uspostavi evidenciju o uvozu/izvozu supstanci i gasova;
- 21) naredi pravnom licu, odnosno preduzetniku koje obavlja djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda da uspostavi evidenciju o prikupljenim supstancama i gasovima i postupanju sa njima;
- 22) naredi pravnom licu, odnosno preduzetniku, odnosno korisniku ili vlasniku proizvoda i opreme koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte i alternativne supstance da te proizvode i opremu prijavi organu uprave na način i prema rokovima utvrđenim propisom iz člana 79 stav 2 ovog zakona.

Obaveze i ovlašćenja tržišnog inspektora

Član 91

U vršenju inspeksijskog nadzora, pored ovlašćenja utvrđenih zakonom kojim se uređuje inspeksijski nadzor i drugim posebnim zakonima, tržišni inspektor ima obavezu i ovlašćenje da:

- 1) utvrdi da li je prodavac koji stavlja u promet ili iznajmljuje nova putnička vozila na mjestu prodaje, odnosno iznajmljivanja na jasno vidljiv način učinio dostupnim podatke o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida za svaki model novog putničkog vozila;
- 2) utvrdi da li je pravno lice i preduzetnik koji stavlja u promet ili iznajmljuje nova putnička vozila o svom trošku obezbijedio vodič o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida;
- 3) utvrdi da li je pravno lice i preduzetnik koji stavlja u promet ili iznajmljuje nova putnička vozila obezbijedio da sva promotivna literatura sadrži podatke o potrošnji goriva i emisiji ugljendioksida modela novog putničkog vozila na koje se odnosi;
- 4) utvrdi da li su prisutne oznake, simboli ili natpisi koji se odnose na potrošnju goriva ili emisiju ugljendioksida na oznakama (naljepnicama) na vozilima, posterima ili displejima istaknutim na mjestima prodaje ili vodičima o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida ili u drugoj promotivnoj literaturi i materijalima koji mogu dovesti u zabunu potencijalne kupce modela novih putničkih automobila;
- 5) naredi da podaci o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida budu dostupne na mjestu prodaje za svaki model putničkog vozila, na propisan način;
- 6) utvrdi da li je za upotrebljavano vozilo koje se prvi put stavlja u promet u Crnoj Gori izvršena provjera emisija ugljendioksida;
- 7) utvrdi da li su dostupni podaci o emisijama ugljendioksida za svako upotrebljavano vozilo na mjestu prodaje.

Obaveze i ovlašćenja carinskog inspektora

Član 92

U vršenju poslova carinski inspektor je obavezan da kontroliše da li se uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova vrši uz dozvolu organa uprave.

Ako carinski inspektor prilikom kontrole iz stava 1 ovog člana utvrdi nepravilnosti, ima pravo da:

- 1) zabrani uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte pravnom licu i/ili preduzetniku koji ne posjeduje dozvolu organa uprave;

- 2) zabrani uvoz i stavljanje u promet novih i korišćenih proizvoda i opreme koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili je pomoću njih proizvedena;
- 3) zabrani uvoz i stavljanje u promet supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorovanih gasova sa efektom staklene bašte u cilindrima za jednokratnu upotrebu;
- 4) zabrani uvoz korišćenih, recikliranih i regenerisanih supstanci koje oštećuju ozonski omotač.

Obaveze i ovlašćenja inspektora za sigurnost plovidbe

Član 93

U vršenju poslova inspektor za sigurnost plovidbe u skladu sa zakonom provjerava i da li se na brodu nalazi važeći dokument o usklađenosti.

U vršenju inspekcijuskog nadzora, pored ovlašćenja utvrđenih zakonom kojim se uređuje inspekcijски nadzor i drugim posebnim zakonima, inspektor za sigurnost plovidbe ima pravo da:

- 1) ako brod plovi pod zastavom države članice Evropske unije i uđe u jednu od luka u Crnoj Gori ili se zatekne u nekoj od njenih luka, nakon što dotičnom brodarskom društvu omogući izjašnjenje, zadrži brod sve dok brodarsko društvo ne ispuní svoje obaveze praćenja i izvještavanja.
- 2) ako brod koji plovi pod zastavom države koja nije članica Evropske unije nije ispunio obaveze praćenja i izvještavanja tokom dva ili više uzastopnih perioda izvještavanja i ako se drugim izvršnim mjerama nije osigurala usklađenost, nakon što brodarskom društvu omogući izjašnjenje, izda nalog o protjerivanju o kojem obavještava Evropsku agenciju za pomorsku sigurnost (EMSA) i državu zastave broda.
- 3) ako brodarsko društvo nije ispunilo obaveze predaje emisijih kredita tokom dva ili više uzastopnih perioda izvještavanja i ako se drugim izvršnim mjerama nije osigurala usklađenost, nakon što brodarskom društvu omogući izjašnjenje, izda nalog o protjerivanju o kojem obavještava Evropsku komisiju, Evropsku agenciju za pomorsku sigurnost (EMSA), druge države članice Evropske unije i državu zastave broda.
- 4) ako brod plovi pod zastavom Crne Gore i uđe u jednu od njenih luka ili se zatekne u jednoj od njenih luka, nakon što brodarskom društvu omogući izjašnjenje, zadrži brod sve dok brodarsko društvo ne ispuní obavezu predaje emisijih kredita.
- 5) zbog izdavanja naloga o protjerivanju, osim za brodove koji plove pod zastavom Crne Gore, brodovima pod odgovornošću brodarskog društva koje nije ispunilo obavezu predaje emisijih kredita zabrani ulazak u luke u Crnoj Gori sve dok brodarsko društvo ne ispuní svoje obaveze predaje emisijih kredita.
- 6) zbog izdavanja naloga o protjerivanju, zabrani ulazak broda u luke u Crnoj Gori sve dok brodarsko društvo ne ispuní obaveze praćenja, izvještavanja i/ili predaje emisijih kredita.

XII. KAZNENE ODREDBE

Novčane kazne

Član 94

Novčanom kaznom u iznosu od 2.000 eura do 40.000 eura kazniće se pravno lice ako:

- 1) u roku od 60 dana prije nastanka promjene ne obavijesti organ uprave o planiranim promjenama koje se odnose na tehničko-tehnološke karakteristike postrojenja, povećanje ili smanjenje kapaciteta, vrste goriva, sirovine ili druge materije koje se koriste u postrojenju, ulaznu toplotnu snagu, naziv i sjedište operatera stacionarnog postrojenja (član 19 stav 1);
- 2) ne dostavi izmijenjeni plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte u slučaju iz člana 19 stav 1 ovog zakona (član 19 stav 2);
- 3) ne obavijesti organ uprave do 31. decembra svake godine u slučaju djelimičnog prestanka rada postrojenja (član 20 stav 4);
- 4) ne podnese organu uprave ažurirane planove praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte na odobrenje (član 21 stav 9);
- 5) ne obavijesti organ uprave o svim planiranim promjenama prirode svoje djelatnosti ili goriva koje stavlja u promet, što može zahtijevati izmjenu dozvole, najkasnije do 31. decembra tekuće godine (član 21 stav 10);
- 6) ne sačini i organu uprave dostavi na davanje odobrenja plan praćenja emisije iz vazduhoplova najkasnije četiri mjeseca prije početka vršenja aktivnosti, a nakon dobijanja operativne licence (član 22 stav 1);
- 7) ne vrši praćenje emisije gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa odobrenim planom praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte (član 24 stav 1);

- 8) ne dostavi organu uprave na odobrenje plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte najkasnije četiri mjeseca prije nego što započne djelatnost (član 24 stav 2);
- 9) ne unapređuje metodologiju praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte i u skladu s tim ne vrši izmjene plana praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte (član 24 stav 6);
- 10) o predlozima za izmjenu plana praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte bez odlaganja ne obavijesti organ uprave (član 25 stav 2);
- 11) ne dostavi organu uprave izmijenjeni plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte sa pratećom dokumentacijom do 31. decembra tekuće godine u slučaju iz člana 25 stav 3 ovog zakona;
- 12) izmijenjeni plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte sa pratećom dokumentacijom bez odlaganja ne dostavi na odobrenje organu uprave u slučaju iz člana 25 stav 4 ovog zakona;
- 13) nakon dobijanja odobrenja, ne koristi samo one podatke koji se odnose na izmijenjeni plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte i ne sprovodi cjelokupno praćenje i izvještavanje koristeći samo izmijenjeni plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte od datuma od kojeg je primjenjiva ta verzija plana praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte (član 25 stav 6);
- 14) ne vodi evidenciju o svim izmjenama plana praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte (član 25 stav 8);
- 15) ne sačini i ne dostavi Agenciji za civilno vazduhoplovstvo na odobrenje plan praćenja emisija ugljendioksida iz vazduhoplova i/ili izvještaj o emisijama ugljendioksida iz vazduhoplova za potrebe programa smanjenja i kompenzacije emisija ugljendioksida iz vazduhoplova (Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation - CORSIA) u skladu sa ICAO Aneksom 16 Dio IV (član 27);
- 16) ne obavijesti organ uprave bez odlaganja o prekoračenju praga iz člana 28 stav 2 ovog zakona tokom bilo koje kalendarske godine (član 28 stav 6);
- 17) ne dostavi organu uprave na odobrenje bez odlaganja značajnu izmjenu plana praćenja (član 28 stav 7);
- 18) ne sačini plan praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte i ne izvještava o njima (član 29 stav 1);
- 19) za svaki svoj brod ne prati i ne izvještava o relevantnim parametrima tokom perioda izvještavanja i ne sprovodi ga u svim lukama u nadležnosti Crne Gore i za sva putovanja u luku pristajanja ili iz luke pristajanja u nadležnosti Crne Gore, kao i između luka pristajanja u nadležnosti Crne Gore (član 29 stav 2);
- 20) za svaki od svojih brodova akreditovanom verifikatoru ne podnese plan praćenja emisije iz brodova u kojem se navodi metoda za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte i drugi podaci u skladu sa ovim zakonom, u roku od dva mjeseca nakon prvog pristajanja svakog broda u luku u nadležnosti Crne Gore (član 30 stav 1);
- 21) ne dostavi organu uprave plan praćenja emisije iz brodova za svaki od svojih brodova za koji je verifikator ocijenio da je usklađen sa ovim zakonom (član 30 stav 8);
- 22) ne provjerava najmanje jednom godišnje odražava li plan praćenja emisije iz brodova prirodu i funkcionisanje broda i može li se metodologija praćenja poboljšati, te na osnovu toga ne vrši izmjenu plana praćenja (član 30 stav 11);
- 23) ne izmijeni plan praćenja emisije iz brodova u slučajevima iz člana 30 stav 12 ovog zakona;
- 24) ne obavijesti verifikatora, bez odlaganja, o svakom predlogu izmjene plana praćenja emisije iz brodova (član 30 stav 13);
- 25) nakon prijema obavještenja od verifikatora da je plan praćenja emisije iz brodova usklađen, ne dostavi izmijenjeni plan praćenja organu uprave (član 30 stav 16);
- 26) na mjestu prodaje odnosno iznajmljivanja novog putničkog vozila ne postavi, na jasno vidljiv način, ili u njegovoj blizini ne učini dostupnim podatke o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama ugljendioksida za svaki model putničkog vozila (član 32 stav 1);
- 27) ne obezbijedi da se za svaku marku automobila izloži plakat (ili, u zamjenu, prikaz) s popisom podataka o službenoj potrošnji goriva i službenim specifičnim emisijama ugljendioksida novih modela novih putničkih automobila izloženih ili ponuđenih na prodaju ili leasing na prodajnom mjestu (član 32 stav 5);
- 28) ne obezbijedi da sva promotivna literatura sadrži podatke o službenoj potrošnji goriva i službenoj specifičnoj emisiji ugljendioksida modela putničkih automobila na koje se odnosi (član 32 stav 6);
- 29) u oznakama (naljepnicama) na vozilima, posterima ili displejima istaknutih na mjestima prodaje, vodiču o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida i drugoj promotivnoj literaturi i materijalima iz člana 32 stav 2 ovog člana navodi podatke koji bi mogli dovesti u zabunu potencijalne kupce novih putničkih vozila (član 32 stav 7);

- 30) ne ustupi, bez naknade, primjerak vodiča iz člana 30 stav 2 ovog zakona licima koja kupuju, odnosno iznajmljuju vozila (član 32 stav 9);
- 31) ne dostavi organu uprave Verifikovani izvještaj do 31. marta tekuće za prethodnu godinu (član 33 stav 1);
- 32) ne dostavi Verifikovani izvještaj do 30. aprila tekuće godine za prethodnu godinu (član 33 stav 2);
- 33) u slučaju iz člana 33 stav 3 ovog zakona, organu uprave, bez odlaganja, ne dostavi Verifikovani izvještaj, za period od 1. januara tekuće godine do dana prestanka rada;
- 34) ne izvještava jednom godišnje o efektima vazduhoplovstva koji nijesu povezani s emisijama ugljendioksida (član 33 stav 5);
- 35) na zahtjev organa uprave ne omogući pristup internoj verifikacionoj dokumentaciji i drugim relevantnim informacijama u cilju provjere verifikacionog izvještaja (član 33 stav 8);
- 36) u roku od osam dana od dana dostavljanja zahtjeva, ne dostavi organu uprave svu neophodnu dokumentaciju za potrebe izrade konzervativne procjene (član 34 stav 3);
- 37) ne dostavi na zahtjev verifikatora svu dokumentaciju u vezi sa radom postrojenja, djelatnosti regulisanog subjekta odnosno vazduhoplova koja je neophodna za verifikaciju izvještaja (član 35 stav 3);
- 38) u slučaju iz člana 35 stav 5 ovog zakona, izmijenjeni plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte ne dostavi organu uprave na odobrenje u skladu sa članom 24 ovog zakona (član 35 stav 6);
- 39) ako su u verifikovanom izvještaju navedene neusklađenosti ili preporuke za poboljšanje, ne dostavi organu uprave na odobrenje izvještaj o poboljšanju u roku i na način propisanom članom 35 st. 10 i 12 ovog zakona;
- 40) trguje emisijama kreditima i vrši njihov prenos bez dobijanja pozitivnog verifikovanog izvještaja (član 35 stav 13);
- 41) ne dostavi nezavisnom revizoru internu verifikacionu dokumentaciju i verifikovani izvještaj prije izdavanja verifikovanog izvještaja (član 36 stav 1);
- 42) obavlja aktivnosti verifikacije koje podliježu njegovoj reviziji (član 36 stav 4);
- 43) ne dostavi organu uprave godišnji izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte i druge relevantne podatke tokom cijelog perioda izvještavanja za svaki brod pod svojom odgovornošću koji je verifikovan kao zadovoljavajući od strane verifikatora (član 38 stav 3);
- 44) u propisanom roku ne dostavi organu uprave izvještaj o objedinjenim podacima o emisijama na nivou društva koji obuhvata emisije u periodu izvještavanja prethodne godine u vezi sa djelatnostima pomorskog saobraćaja za sve brodove u svojoj nadležnosti a koji je verifikovan u skladu sa ovim zakonom (član 38 stav 4);
- 45) prethodno brodersko društvo ne dostavi organu uprave, nadležnom tijelu države zastave za brodove koji plove pod zastavom države članice Evropske unije i novom broderskom društvu verifikovani izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte, na dan što je bliže moguće datumu završetka promjene, a najkasnije u roku od tri mjeseca od promjene, koji obuhvata iste elemente kao izvještaj o emisijama iz člana 35 stav 3 ovog zakona, za period koji odgovara djelatnostima sprovedenim pod njegovom odgovornošću (član 38 stav 11);
- 46) ne posjeduje na brodu koji dolazi u luku ili polazi iz luke u nadležnosti Crne Gore ili se nalazi u njoj i koji je tokom perioda izvještavanja obavio putovanja valjani dokument o usklađenosti do 30. juna godine koja slijedi nakon kraja perioda izvještavanja (član 39 stav 4);
- 47) ne uspostavi evidenciju i procedure za čuvanje dokumentacije o emisijama gasova sa efektom staklene bašte (član 43 stav 1);
- 48) ne čuva dokumentaciju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte najmanje deset godina (član 43 stav 2);
- 49) redovno ne prikuplja i ne vrši kontrolu prikupljanja podataka o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa planom praćenja (član 43 stav 3);
- 50) ne obavijesti organ uprave do 15. januara svake godine o svakoj promjeni povezanoj s radom postrojenja u prethodnoj kalendarskoj godini koja utiče na dodjelu emisijama kredita postrojenju (član 45 stav 11);
- 51) ne dostavi organu uprave podatke za izradu inventara gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa godišnjim planom prikupljanja podataka za izradu inventara (član 63 stav 8);
- 52) u slučajevima iz člana 74 stav 4 ovog zakona ne izvrši neophodna poboljšanja mreže ukoliko je to ekonomično ili ako je korisnik spreman da plati takva poboljšanja;
- 53) u slučaju iz člana 76 stav 3 ovog zakona ne predvidi odgovarajući prostor za opremu za kaptažu i komprimovanje ugljendioksida (član 76 stav 3);

- 54) ne vodi evidenciju uvozu, odnosno izvozu supstanci, gasova proizvoda i opreme i podatke iz evidencije ne dostavlja organu uprave na način i prema rokovima utvrđenim propisom iz člana 77 stav 2 ovog zakona (član 80 stav 1);
- 55) ne vodi evidenciju o o prikupljenim supstancama i gasovima i postupanju sa njima i podatke iz evidencije ne dostavlja organu uprave na način i prema rokovima utvrđenim propisom iz člana 77 stav 2 ovog zakona (član 80 stav 2);
- 56) ne prijavi organu uprave proizvode i opreme koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, fluorovane gasove sa efektom staklene bašte i alternativne supstance na način i prema rokovima utvrđenim propisom iz člana 77 stav 2 ovog zakona (član 80 stav 3);
- 57) uvozi i/ili izvozi fluorovane gasove sa efektom staklene bašte, odnosno proizvode koji sadrže supstance utvrđene Montrealskim protokolom o supstancama koje oštećuju ozonski omotač i njegovim amandmanima, iz zemalja, odnosno u zemlje koje nijesu potpisnice protokola (član 82 stav 1 tačka 2);
- 58) ispušta fluorovane gasove sa efektom staklene bašte u životnu sredinu (član 82 stav 1 tačka 5);
- 59) uvozi i stavlja u promet fluorovane gasove sa efektom staklene bašte u cilindrima za jednokratnu upotrebu (član 82 stav 1 tačka 8);
- 60) stavlja u promet na malo fluorovane gasove sa efektom staklene bašte (član 82 stav 1 tačka 9);
- 61) ne dostavi Ministarstvu izvještaj o korišćenju sredstava prikupljenih od prodaje emisioh kredita putem javne aukcije do 30. aprila tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu (član 87 stav 1).
- Za prekršaje iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 4.000 eura.
- Za prekršaje iz stava 1 ovog člana kazniće se i preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 2.000 eura do 12.000 eura.
- Za prekršaje iz stava 1 tač. 14 i 33 ovog člana kazniće se i fizičko lice odnosno stečajni upravnik novčanom kaznom u iznosu od 500 eura do 4.000 eura.

Novčane kazne za odgovorno lice

Član 95

Novčanom kaznom od 30 do 2.000 eura kazniće se za prekršaj odgovorno lice u organu državne uprave, organu uprave, organu lokalne uprave i nosiocu javnih ovlašćenja, ako:

- 1) u roku od najviše 60 dana od dana prijema urednog zahtjeva ne izda dozvolu (član 18 stav 1);
- 2) ne dostavi plan praćenja emisije vazduhoplova Agenciji za civilno vazduhoplovstvo na davanje mišljenja (član 26 stav 1);
- 3) ne dostavi mišljenje iz člana 26 stav 1 ovog zakona u roku od 30 dana od dana prijema plana praćenja emisije vazduhoplova (član 26 stav 2);
- 4) u roku od 15 dana od prijema pozitivnog mišljenja Agencije za civilno vazduhoplovstvo, ne odobri plan praćenja emisije vazduhoplova (član 26 stav 5);
- 5) ne dostavi Ministarstvu izvještaj o nadzoru nad radom verifikatora za prethodnu godinu do 1. juna tekuće godine (član 58 stav 1);
- 6) ne obavijesti Ministarstvo o suspenziji, povlačenju ili smanjenju obima akreditacije verifikatora odnosno o prekidu suspenzije ili promjeni odluke o suspenziji, povlačenju ili smanjenju obima akreditacije na osnovu žalbe (član 59 stav 5);
- 7) ne dostavi Akreditacionom tijelu podatke iz člana 61 stav 2 ovog zakona;
- 8) ne dostavi podatke organu uprave u skladu sa godišnjim planom prikupljanja podataka za izradu inventara (član 63 stav 8);
- 9) ne izradi plan obezbjeđenja kvaliteta i kontrole kvaliteta podataka i ne dostavi Ministarstvu na saglasnost do 15. decembra tekuće godine (član 63 stav 9);
- 10) ne dostavi organu uprave podatke u skladu sa obavezama iz člana 65 st. 1 i 2 ovog zakona;
- 11) ne izradi projekcije antropogenih emisija po izvorima i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora klasifikovanih po gasu ili grupi gasova (član 68 stav 1).

XIII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Rok za donošenje podzakonskih akata

Član 96

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od 18 mjeseci od stupanja na snagu ovog zakona.

Podzakonski akti iz čl. 15, 21, 24, 25, 28, 33, 34, 35, 43, 45, 48, 49, 53, 58, 62 i 63 ovog zakona donijeće se do 31. decembra 2025. godine.

Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se propisi donijeti na osnovu Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena ("Službeni list CG", broj 73/19), ako nijesu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

Rok za donošenje podzakonskih akata

Član 96a

Podzakonski akti iz člana 30 stav 18 i člana 38 stav 12 donijeće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Rok za donošenje Strategije

Član 97

Strategija niskougledničkog razvoja će se donijeti u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Započeti postupci

Član 98

Postupci koji su započeti do stupanja na snagu ovog zakona, okončaću se po propisima koji su važili do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Rok važenja dozvola i rok za polaganje stručnog ispita

Član 99

Dozvole izdate u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena ("Službeni list CG", broj 73/19) važe do isteka roka na koji su izdate.

Izuzetno od stava 1 ovog člana operateri stacionarnih postrojenja kojima su izdate dozvole u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena ("Službeni list CG", broj 73/19) dužni su da podnesu zahtjev za izdavanje dozvole u skladu sa ovim zakonom u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Opratori vazduhoplova kojima je odobren plan praćenja emisije vazduhoplova u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena ("Službeni list CG", broj 73/19) dužni su da dostave na odobrenje plan praćenja emisije vazduhoplova u skladu sa ovim zakonom u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Regulisani subjekat koji je do dana stupanja na snagu ovog zakona obavljao aktivnost, odnosno djelatnost koja dovodi do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, dužan je da podnese zahtjev za izdavanje dozvole u skladu sa ovim zakonom u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Lica koja su do stupanja na snagu ovog zakona završila obuku za pravilno rukovanje i servisiranje rashladnih i klima uređaja dužna su da polože stručni ispit iz člana 81 stav 1 ovog zakona u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu propisa iz člana 81 stav 12 ovog zakona.

Važenje emisijih kredita

Član 100

Besplatno dodijeljeni emisijni krediti na osnovu Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena ("Službeni list CG", broj 73/19) prestaju da važe 1. maja 2026. godine.

Odložena primjena

Član 101

Odredbe člana 40, člana 47, člana 51 stav 1, člana 69, čl. 73, 74, 75 i člana 93 stav 2 ovog zakona primjenjivaće se od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Nadležni organi od pristupanja Evropskoj uniji

Član 102

Nakon pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji sva prava i obaveze Ministarstva utvrđena ovim zakonom prema Energetskoj zajednici odnose se na Evropsku uniju.

Prestanak važenja

Član 103

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena ("Službeni list CG", broj 73/19).

Stupanje na snagu

Član 104

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".